

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Diplomová práce

2013

Tereza Báníová

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta pedagogická

Diplomová práce

SOCIOLEKT V JEZDECKÉM PROSTŘEDÍ

Tereza Bániová

Plzeň 2013

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury.

V Plzni, 31. března 2013.

.....

Děkuji PaedDr. Heleně Chýlové, Ph.D. za odborné rady a individuální přístup při vedení této práce. Velký dík patří také mé rodině za ochotu a poskytnuté informace.

OBSAH

1	ÚVOD	7
1.1	Cíl a metody práce	7
1.2	Vytyčení hypotéz	9
2	TEORETICKÁ VÝCHODISKA	10
2.1	Stratifikace národního jazyka.....	10
2.1.1	Strukturní útvary národního jazyka	11
2.1.2	Nestrukturní útvary národního jazyka	13
2.2	Slang a sociolekt	13
2.3	Definice termínu sociolekt	14
2.4	Vymezení pojmu slang	15
2.4.1	K etymologii termínu slang	16
2.4.2	Vztah slangu a profesní mluvy.....	16
2.4.3	Vymezení profesionálního a zájmového slangu	18
2.5	Vztah slangu k útvarům spisovného jazyka	19
2.6	Vztah slangu k útvarům nespisovného jazyka	19
2.6.1	Argot.....	20
2.6.2	Žargon.....	21
2.6.3	Hantýrka	21
2.7	Jazykové a mimojazykové aspekty sociolektu	22
2.8	Funkce sociolektu	22
2.9	Sociolekt jako součást oficiální komunikace.....	23
2.10	Druhy sociolektů	23
3	VNITŘNÍ KLASIFIKACE JEZDECKÉHO SOCIOLEKTU	26
3.1	Prostředí	26
3.1.1	Jezdectví	27

3.2	Uživatelé slangu	29
3.3	Míra nespisovnosti.....	30
3.4	Výzkum sociolektů	32
3.4.1	Metody výzkumu.....	33
3.4.2	Metody pro získání sociolektu v rekreačním jezdeckví	36
3.5	Tvoření sociolektismů	38
3.5.1	Postupy transformační.....	38
3.5.2	Postupy transpoziční.....	39
4	PRAKTICKÁ ČÁST	40
4.1	Jazyková charakteristika zkoumaného slangového materiálu	40
4.1.1	Slovnědruhovú charakteristika	40
4.1.2	Způsob tvoření	41
4.2	Sémantické skupiny sociolektismů.....	45
4.2.1	Názvy koní	45
4.2.2	Názvy osob	45
4.2.3	Nástroje a prostředky	45
4.2.4	Místní názvy	46
4.2.5	Názvy dějů	46
4.2.6	Názvy částí těla koně.....	46
4.2.7	Ostatní názvy.....	47
4.3	Významové vztahy	47
4.3.1	Synonymie	47
4.3.2	Homonymie	47
4.4	Vymezení hranice mezi profesní a zájmovou mluvou jezdeckého sociolektu	48
5	SLOVNÍK ZÍSKANÝCH SOCIOLEKTISMŮ	50
5.1	Popis stavby hesla.....	50
6	ZÁVĚR.....	79
7	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	84

8	RESÚMEE	87
9	PŘÍLOHY	88

1 ÚVOD

Jezdecký sociolekt se stal středem mého zájmu díky osobnímu vztahu k danému oboru, několikaletému působení v jezdeckém prostředí a jeho důkladné znalosti. Jako dcera majitelů Stáje Chieri se dostávám do styku se zájmovou mluvou jezdeckého slangu téměř denně. Mám možnost pozorovat, jak lidé zprvu neznající jezdecký slang postupně poznávají jednotlivé slangové výrazy, profesionalismy i jezdeckou terminologii a v souvislosti se začleňováním do jezdeckého prostředí začínají daný sociolekt používat jako běžnou součást svého idiolektu.

Při bližším zkoumání jezdeckého sociolektu v rámci přípravy k této práci neušlo mé pozornosti, že jazykovědci se věnují především slangům, které se vyvíjejí v důsledku celkových změn ve společnosti, profesních odvětvích, pokroku v technologii atd. Některé starší slangy zůstávají mimo hlavní zájem badatelů, a tudíž není jejich slangový materiál aktualizován. Domnívám se, že jistá uzavřenost společnosti nositelů zájmového jezdeckého slangu či nepronikání do povědomí širší veřejnosti může být příčinou nevelkého zájmu lingvistů.

Jezdeckému sociolektu se jazykovědci věnovali jen v několika studiích. Slovní zásoba tohoto sociolektu byla však zaměřena především na dostihový sport spjatý s profesní mluvou, zaznamenala jsem absenci výraziva zájmového slangu, který je hlavním předmětem této práce. Jezdeckému sociolektu jsem se věnovala již ve své bakalářské práci, díky jeho živosti jsem se rozhodla téma dále rozpracovat. Předpokládám, že přínosem mé práce bude proto hlavně vlastní sběr sociolektismů získaných v oblasti jezdeckého zájmového sportu, komparace mých zjištění s odbornou literaturou a analýza sebraného souboru sociolektismů.

1.1 Cíl a metody práce

Cílem této práce je obohatit doposud získané výrazy jezdeckého sociolektu o nový materiál a shromáždit reprezentativní vzorek sociolektismů s charakteristikou nejběžněji užívaného výraziva z prostředí rekreačního jezdeckví. Ve své práci jsem

postupovala od sběru sociolektismů přes jejich charakteristiku dle zvolených kritérií až k pokusu o zhodnocení současného stavu zájmového jezdeckého slangu. Pro získání jazykového materiálu jsem využila metodu excerpce, metodu poslechovou (metoda v terénu) a metodu dotazníkovou. Excerpovány byly populárně naučné časopisy Jezdectví a Svět koní, beletristická literatura Dostihová čítanka a Můj rok s koňmi, populárně naučné knihy Chov koní přirozeným způsobem, Pocta koním a Práce ze země, odborná publikace Šmírbuch jazyka českého a internetový slovník Koňský slovník¹. Časopis Jezdectví byl excerpován od čísla 1/2010 do čísla 12/2012. U časopisu Svět koní byla zdrojem excerpce čísla 1/2008, 8/2009, 9/2009, 1/2010, 9/2010, 8/2012 a 10/2012.

Při získávání jazykového materiálu poslechovou metodou jsem svůj zájem soustředila na tři místa v Plzeňském kraji, konkrétně Jezdecký oddíl Heřmanova Huť, Ranč Červený Mlýn v Lisově a Stáj Chieri v Kbelanech. Počet uživatelů slangu zde čítá kolem 70. Sociolektismy jsem zaznamenávala od června 2010 do listopadu 2012.

Podkladem pro dotazníkové šetření byla též má bakalářská práce,² obhájena v květnu 2011. Dotazník se skládá ze dvou částí. V prvním případě respondenti měli uvést znalost pojmu, jeho aktivní užívání a případné zařazení k expresivitě, ve druhé části byla možnost doplnit výrazy zcela nové. V diplomové práci jsem vycházela z celkem 18 vyplněných dotazníků. Vzor dotazníku přikládám k práci jako součást přílohy.

Metodou excerpce, poslechovou metodou a dotazníkovou metodou byl slovníček sociolektismů rozšířen o dalších 209 výrazů. Celkem tedy slovníček pojmů čítá 443 sociolektismů. K získání jazykového materiálu byl využit také internet, jehož prostřednictvím jsem kontaktovala některé rodinné stáje umístěné na území celé republiky. Vlastní sběr na základě metody poslechové a dotazníkové pokládám pro moji práci za nejpřínosnější. Slangová vyjádření získaná metodou poslechovou a dotazníkovou a excerpce časopisů, beletristické a odborné literatury a internetového

---

¹ *Koňský slovník* [online]. [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <<http://www.koniny.ic.cz/slovník/>>.

² BĀNIOVĀ, T. *Slang v „koňském“ prostředí*. Plzeň. 2011. 50 s. Bakalářská práce na ZČU.

slovníku jsem porovnala s již publikovanými výsledky ve Výběrovém slovníku českých slangů od J. Hubáčka³ a příspěvku v čísle 75 časopisu Naše řeč.⁴

Údaje o expresivitě sociolektismů uvedené ve slovníčku vycházejí ze subjektivní zkušenosti respondentů a jejich znalosti užívání jednotlivých slangových pojmenování. Uvědomuji si relativitu označení expresivity sociolektismů v našem sběru.

1.2 Vytyčení hypotéz

Lze vycházet z těchto předpokladů:

- Jezdectví je pokládáno za druh sportovní disciplíny, na základě tohoto zařazení očekáváme v získaném výrazivu slova interslangová, která mohou být využita i v jiných sportovních odvětvích.
- Povaha prostředí napovídá, že se v zájmovém jezdeckém slangu mohou objevit pojmenování expresivního charakteru. Rekreáčnímu jezdeckému se věnují milovníci koní, u nichž je předpokládán silný emoční prožitek v jezdeckém prostředí. Tato míra emocionality by se mohla projevit vysokým stupněm expresivity u slangových výrazů.
- Vzhledem k charakteristice prostředí se mohou též ve slovníčku získaných sociolektismů ve vysoké frekvenci vyskytovat názvů dějů a slovesa spjata s pohybem koní.

---

³ HUBÁČEK, J. *Výběrový slovník českých slangů*, 252 s.

⁴ *Naše řeč* [online]. 1989. roč. 72, č. 2 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/>>.

2 TEORETICKÁ VÝCHODISKA

2.1 Stratifikace národního jazyka

„V současnosti se národní jazyk nejeví jako útvar jednotný. V souvislosti se stále aktuální vnitřní diferenciací sdělovacích potřeb současné vyspělé národní společnosti a v souvislosti s dalšími faktory (místními, profesními, zájmovými aj.) se diferencuje na specifické jazykové útvary: jazyk spisovný, interdialekty, dialekty, slangy a argot.“⁵
Do základní opozice národního jazyka se staví spisovný jazyk a jazyk nespisovný.

Spisovný jazyk se dělí:

- na jazyk knižní,
- jazyk neutrální,
- hovorovou češtinu.

K útvarům nespisovného jazyka spadá:

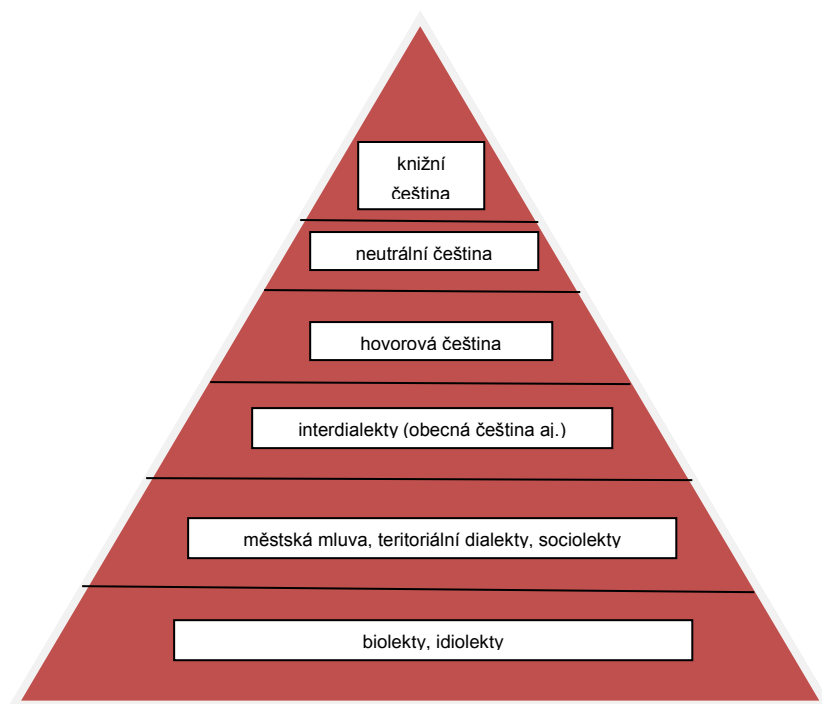
- dialekt (např. hanácký - středomoravský, moravskoslovenský - východomoravský, slezský – lašský),
- interdialekt (např. obecná hanáčtina, obecná moravská slovenština, obecná laština – slezština),
- obecná čeština.⁶

---

⁵ KOL.: *Encyklopedický slovník češtiny*, s. 432.

⁶ KOL. *Čeština pro učitele*, s. 22-23.

Český národní jazyk lze graficky zobrazit takto:⁷

Obr.1: Stratifikace národního jazyka

Útvary národního jazyka rozlišujeme na strukturní a nestrukturní.

2.1.1 Strukturní útvary národního jazyka

Za strukturní útvary národního jazyka lze považovat spisovný jazyk, dialekt, interdialekt (též nadnářečí) a obecnou češtinu, „neboť ty všechny mají ucelený systém prostředků různých jazykových rovin, od hláskoslovné přes morfologickou po rovinu slovotvornou.“⁸

⁷ BOGOCZOVÁ, I. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*, s. 18

⁸ KOL. *Současná stylistika*, s. 59.

2.1.1.1 Spisovný jazyk

Spisovný jazyk chápeme jako nejprestižnější útvar národního jazyka, jehož využíváme pro oficiální situace. Spisovná čeština je pokládána za kodifikovaný útvar, vedle jiných funkcí plní též funkci národně a společensky reprezentativní.⁹ Za další charakteristické vlastnosti pokládáme jednotnou a závaznou podobu, tedy normu, která je zachycena v příslušných jazykových příručkách a která se nevyvíjí tak dynamicky jako jazyk nespisovný. Po stránce strukturní se spisovný jazyk vyznačuje bohatou variabilitou výrazových prostředků; zde je nutno podotknout, že se spisovná čeština v průběhu vývoje jazyka samozřejmě též obměňuje a přizpůsobuje tomu, co není závazné; přizpůsobuje se úzu.¹⁰

2.1.1.2 Dialekt

Dialekt považujeme za zeměpisně vymežitelný soubor jazykových prostředků sloužící jako nástroj dorozumívání pouze části národa. „Slova, jejichž užívání je omezeno místně, jsou označována jako dialektismy (např. *duchna* – peřina), příp. jako regionalismy (např. *dědina* – vesnice). Nářeční slova charakterizující skutečnost specifickou pro život v daném regionu se nazývají etnografismy (např. části kroje: *fěrtoch, krpce, kordule*).“¹¹

2.1.1.3 Interdialekt

Interdialekt (nadráječí) můžeme charakterizovat jako přechodný útvar mezi spisovným jazykem a dialektem. Irena Bogoczová popisuje interdialekt jako „nespisovný, teritoriálně omezený útvar, který je tvořen prvky společnými všem nářečím, z kterých vznikl.“¹² V interdialektu zůstávají pouze ty jevy, které jsou společné pro větší nářeční celky.

⁹ ČECHOVÁ, M. *Současná česká stylistika*, s. 48.

¹⁰ BOGOCZOVÁ, I. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*, s. 19-20.

¹¹ KOL. Příruční mluvnice češtiny, s. 93.

¹² BOGOCZOVÁ, I. *Tamtéž*, s. 21.

Na našem území nalezneme tyto druhy interdialektů:

- středočeský dialekt, tj. obecná čeština (viz níže),
- středomoravský dialekt (obecná hanáčtina),
- lašský interdialekt (obecná laština),
- východomoravský interdialekt (obecná moravská slovenština).¹³

2.1.1.4 Obecná čeština

„Zvláštní vrstvu slovní zásoby představují slova obecné češtiny, útvaru původně interdialektického, dnes však – především v Čechách – všeobecně užívaného v běžné mluvě.“¹⁴ S porovnáním s ostatními interdialekty je obecná čeština silně expandující. Obecná čeština se rozšířila po celém území republiky, a to především zásluhou médií a osobním jazykovým kontaktům Moravanů, Slezanů s českým prostředím.¹⁵

2.1.2 Nestrukturní útvary národního jazyka

Vedle strukturních útvarů existují i jazykové prostředky nestrukturních útvarů národního jazyka, k nimž řadíme slang, profesní mluvu, argot, žargon a hantýrku. Tyto nestrukturní útvary označujeme jako poloútvary, jelikož nemají všechny znaky identifikující jazyk, především postrádají vlastní gramatiku.¹⁶ Poloútvary národního jazyka se budeme blíže věnovat v následujících kapitolách.

2.2 Slang a sociolekt

Pohled na vymezení pojmu slang není dodnes zcela exaktně vymezen. V zásadě existuje dvojí pojetí slangu.

¹³ KOL. *Čeština pro učitele*, s. 23.

¹⁴ KOL. *Příruční mluvnice češtiny*, s. 93.

¹⁵ BOGOCZOVÁ, I. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*, s. 22.

¹⁶ KOL. *Současná stylistika*, s. 66.

Slang můžeme označit jako jeden ze sociolektů. Sociolekt se pak dělí na profesní mluvu, slang a argot. Takto popisuje strukturu sociolektu J. Hubáček.¹⁷ Druhou možnost chápání pojmu slang reprezentuje pojetí prosazované L. Klimešem¹⁸, kdy se slang rozděluje na zájmový a profesionální, resp. zájmovou a profesionální mluvu. V následujících kapitolách uvedeme nejrůznější definice tohoto termínu.

2.3 Definice termínu sociolekt

Pojem sociolekt představuje termín nově užívaný, definovaný až Jaroslavem Hubáčkem, který dříve vyčleněný slang, argot a profesní mluvu zařadil pod nadřazený název sociolekt. Hubáček sociolekt (sociální dialekt) chápe jako souhrnné označení pro poloútvary národního jazyka, označuje je „na rozdíl od tradičních dialektů za útvary národního jazyka progresivní, stále dotvářené, podílející se podstatnou měrou na rozvoji slovní zásoby.“¹⁹

Jedná se o hyperonymum, které k sobě ve slovanské lingvistice řadí pouze slang, profesní mluvu, argot, žargon a hantýrku. Sociální dialekty naopak nezahrnují obecnou češtinu nebo vulgární a obscenní slovní zásobu, neboť tyto útvary nejsou skupinově ohraničeny.²⁰

Jan Hugo ve Slovníku nespisovné češtiny²¹ vymezuje sociolekt takto: „Termín sociolekt je součástí obecnějšího termínu dialekt (nespisovný útvar národního jazyka, užívaný víceméně omezeným počtem lidí ze stejného teritoria nebo ze stejného sociálního prostředí). Sociolekt jako jazyk určité sociální skupiny se od národního jazyka odlišuje převážně slovní zásobou, frazeologií a sémantickými dominantami.“ Dále J. Hugo zmiňuje, že sociolekty „slouží jako doplňkový prostředek komunikace

---

¹⁷ HUBÁČEK, J. K současnému stavu zkoumání sociolektů. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 4.

¹⁸ KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920-1996*, s. 6.

¹⁹ HUBÁČEK, J. K současnému stavu zkoumání sociolektů. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 5.

²⁰ HUGO, J. *Slovník nespisovné češtiny*. s. 10.

²¹ HUGO, J. *Tamtéž*.

v určitém sociálním nebo profesním uskupení.“²² Sociální dialekt nelze tedy chápat jako jedinou formu jazyka svých mluvčích.

V souvislosti s nově prosazovaným pojmem sociolekt se objevuje i termín sociolektologie jako součást sociolingvistiky, „neboť i zde jde o sledování řečového chování jako výsledků sociální role komunikantů, jejich postojů a reagování na určité sociální normy a hodnoty.“²³ Stejně jako u sociolektu nalezneme v lingvistických publikacích různá vymezení tohoto pojmu.

Encyklopedický slovník češtiny²⁴ definuje sociolingvistiku jako „jazykovědnou disciplínu zabývající se v nejobecnějším smyslu vzájemnými vztahy jazyka a společnosti.“ Dále autoři zmiňují, že úkolem sociolingvistiky je „ukázat systematickou kovarianci (=společnou proměnu) struktur jazykových a sociálních a pokud možno ukázat kauzální vztahy v jednom či druhém směru.“²⁵

Sociolekt jako jazykový útvar neexistuje ve slovní zásobě izolovaně, ale funguje zároveň s prostředky nespisovného jazyka. Sociolekty (slang, profesní mluva, argot a žargon) patří k poloutvarům národního jazyka. Říkáme jim poloutvary, jelikož je na rozdíl od dialektů nelze považovat za útvary stukturní (nemají své prostředky mluvnické). Sociolekty se realizují především jako specifické vrstvy slovní zásoby na mluvnické bázi některého strukturního útvaru národního jazyka (např. na bázi obecné a hovorové češtiny a na bázi nářeční).²⁶ Sociolekty jsou tedy vázány pouze na slovní zásobu. Slang je na rozdíl od spisovného jazyka monofunkční, jedna forma lexému plní jen jednu funkci.

2.4 Vymezení pojmu slang

Slang můžeme definovat jako část nespisovné slovní zásoby národního jazyka, která se vztahuje k určitému sociálnímu prostředí, a to buď zájmovému, nebo

²² HUGO, J. *Slovník nespisovné češtiny*. s. 10.

²³ HUBÁČEK, J. K současnému stavu zkoumání sociolektů. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 5.

²⁴ KOL.: *Encyklopedický slovník češtiny*. s. 432.

²⁵ KOL.: *Tamtéž*, s. 432.

²⁶ KOL. *Čeština pro učitele*. s. 24.

pracovnímu. Rozlišujeme širší a užší chápání slangu. Slangem v užším slova smyslu chápeme slangismy vázané k určité zájmové skupině, širší pojetí slangu rozlišuje profesionální a zájmový slang.²⁷ Slangy lze také rozdělit podle toho, zda jsou proměnlivé, kterých je většina (např. sportovní slang), nebo slangy archaické, které dodržují tradiční názvy (např. myslivecký slang).²⁸

2.4.1 K etymologii termínu slang

V současnosti nenajdeme jednoznačný výklad o původu pojmu slang. Tento termín měl původně označovat jazyk vulgární. Někteří lingvisté považují slang za anglické slovo skandinávského původu, které bylo poprvé doloženo v roce 1758 a pokládá se za dějové jméno ke „sling“, což v překladu znamená „vrhat“, „házet“. Toto slovo mělo původně označovat zpěvavý a lstivý jazyk žebráků. „Starší, u nás dosud všeobecně rozšířený, je výklad tohoto slova z anglického s'language (=něčí jazyk, např. soldiers' language, mluva vojáků) ve významu vulgární jazyk.“²⁹ Můžeme se setkat ještě s dalšími variantami výkladu o původu tohoto jazykovědného pojmu. Termín slang může pocházet z cikánštiny, ze severoanglických dialektů nebo z norského jazyka.³⁰

2.4.2 Vztah slangu a profesní mluvy

Podle L. Klimeše se profesionální slang vyznačuje malou proměnlivostí, což způsobuje relativní ustálenost slangové slovní zásoby. Slang zájmový má opačné tendence.³¹ Jaroslav Hubáček definuje slang jako „svébytnou součást národního jazyka, jež má podobu nespisovné vrstvy speciálních pojmenování realizované v běžném (nejčastěji polooficiálním a neoficiálním) dorozumívacím styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak

²⁷ ODALOŠ, P. Slang a argot v 20. A 21. století. *Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu*, s. 6.

²⁸ KOL. *Současná stylistika*. s. 68-69.

²⁹ HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*, s. 9.

³⁰ HUBÁČEK, J. *Tamtéž*, s. 9.

³¹ KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920-1996*, s. 6.

specifickým potřebám jazykové komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí k zájmové sféře.“³²

Také autoři Nového akademického slovníku cizích slov chápou slang v širším pojetí jako „soubor slov a frází užívaných skupinou lidí spjatých stejným zájmem, eventuálně též profesí“.³³ Oproti tomu Přemysl Hauser slang charakterizuje jako „slovní zásobu spjatou se sociálním prostředím, a to pracovním nebo zájmovým.“³⁴ Rozlišuje tedy slovní zásobu profesionální motivovanou vztahem k povolání a slovní zásobu slangovou, tj. slang v užším slova smyslu, vázanou na zájmové skupiny.

S názvy slangovými se setkáváme nejčastěji v mluvených projevech příslušníků určitého povolání, pracovní nebo zájmové skupiny. Tyto názvy se potom tematicky váží k danému prostředí. Zařazení výraziva k profesnímu nebo zájmovému slangu však nelze jednoznačně provést u všech výrazů, neboť některé z nich hraničí jak s profesionalismy, tak se slangismy.³⁵ Autoři Encyklopedického slovníku češtiny rozlišují také „slangy „vyšší“ (např. lékařský), inklinující ke spisovnosti, od „nižšího“, zřetelně substandardního.“³⁶

Mluvíme-li tedy o slangu, máme na mysli mluvu společenství lidí, které používá speciálních lexémů „k vnější delimitaci, vnitřní integraci a současně hierarchizaci“³⁷ své skupiny.

Někdy se slang může chybně zaměňovat za běžně mluvený jazyk, který je užívám při běžné mluvené komunikaci, ten v sobě však na rozdíl od slangu obsahuje kromě prostředků nespisovných také prvky spisovné a nářeční.³⁸

Slangové prvky jsou mnohdy součástí běžně mluveného jazyka a vnímáme je v kontextu s prvky ostatních útvarů národního jazyka jako expresivní složku mluvené

³² HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*. s. 9.

³³ KOL. *Nový akademický slovník cizích slov*. s. 697.

³⁴ HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. s. 23.

³⁵ DEJMEK, B. Diferenciace slangu a jeho postavení v běžně mluveném jazyce. *Sborník přednášek ze IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9. – 12. února 1988*. s. 51-52.

³⁶ KOL. *Encyklopedický slovník češtiny*. s. 405.

³⁷ VONDRÁČEK, M. Funkční diference slangu a profesní mluvy. *Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu*, s. 17.

³⁸ BÁNIOVÁ, T. *Slang v „koňském“ prostředí*. s.11.

češtiny.³⁹ Celý slang ovšem nemá rys expresivity. Se slangem se setkáváme většinou v mluvených projevech neoficiálního nebo polooficiálního charakteru, v dnešní době však stále častěji můžeme slangové výrazy zaznamenávat i v projevech písemných. Každá sociální skupina, v níž existuje vzájemná komunikace lidí, si vytváří soubor vlastních lexémů. Tato slovní pojmenování se mimo určité společenství používají buď jen omezeně, nebo vůbec. Slang je stručný, výstižný a komunikačně plně funkční.⁴⁰

V jezdeckém prostředí je velmi obtížné vést hranici mezi profesionálním a amatérským přístupem, což se také výrazně promítá do oblasti jazykové. V našem příspěvku pracujeme s pojmem sociolekt.

2.4.3 Vymezení profesionálního a zájmového slangu

Za profesionální slang pokládáme většinou názvy věcného obsahu motivované nejčastěji snahou o ekonomičnost, úspornost, jednoznačnost, mobilnost a výhodnost v určitých projevech, má především funkci dorozumivací.⁴¹ Chápeme je povětšinou jako nespisovná pojmenování terminologické povahy, která stojí na okraji spisovnosti a jsou bezpříznaková. Je možné se s profesionálními slangy setkat také v oblastech, kde dosud nebyla terminologie normalizována. Pojmenovávací jednotky profesionálního slangu jsou úzce spjaty s termíny; některé jazykové prostředky profesní mluvy mohou proniknout i do terminologie.⁴²

Rozdělení výraziva na zájmové a profesní také slouží jako východisko charakteristiky zájmového profesního prostředí.⁴³ Na rozdíl od profesní mluvy je u společných zájmů potřeba osobitého a citového vyjádření k osobám i věcem. Můžeme tedy říct, že u zájmového slangu je motivací jazyková hra.⁴⁴

³⁹ CHÝLOVÁ, H. K expresivitě ve slangu. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 93.

⁴⁰ MINÁŘOVÁ, E. Slang a oficiálnost komunikace. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 14.

⁴¹ KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920-1996*, s. 6.

⁴² KLIMEŠ, L. Tamtéž.

⁴³ FLEGL, V. K pojetí tzv. profesionalismů. *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9. – 12. února 1988*. s. 72.

⁴⁴ HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*, s. 8–10.

2.5 Vztah slangu k útvarům spisovného jazyka

Spisovný jazyk i jazyk nespisovný mají svoji normu, pouze u spisovného jazyka se jedná o normu kodifikovanou. Zatímco názvy v útvarech spisovného jazyka vznikají z potřeby pojmenovat nové skutečnosti a ustalují se v kultivovaném jazykovém úzu, „slangismy vznikají spontánně, bez regulace, mnohdy bez sebereflexe“⁴⁵ z potřeby pojmenovat nové skutečnosti, ale i specificky vyjádřit již pojmenované.⁴⁶ Slang je na rozdíl od spisovného jazyka monofunkční, jedna forma lexému plní jen jednu funkci.

Vztah slangu ke spisovné češtině se projevuje zejména procesem „zespisovňováním“ slangových výrazů, což je ve slangu stále častější jev. O vztahu slangu k hovorové češtině lze mluvit tehdy, kdy mluvčí užívající hovorových jazykových prostředků používá sociálního dialektu, a to ve vztahu ke svému prostředí.⁴⁷

2.6 Vztah slangu k útvarům nespisovného jazyka

K útvarům nespisovného jazyka řadíme dialekt, interdialekt, obecnou češtinu, slang, argot, žargon a hantýrku. Pojem nářečí (dialekt) se často užívá v souvislosti se slangem, a to jako nářečím sociálním. Toto tvrzení se může jevit jako nesprávné. Slang nelze považovat za strukturní jazykový útvar jako nářečí; nemá svou mluvnickou stavbu. Uživatelé slangu sice mohou mluvit nářečím, ale ve svém sociálním prostředí užívají slangových výrazů.⁴⁸

„Při celkové charakteristice nespisovných útvarů národního jazyka z hlediska současných vývojových tendencí je příznačné, že místní nářečí pomalu ustupují ve prospěch interdialektů, mezi nimiž se uplatňuje zejména obecná čeština, slangy se stále rozvíjejí a inovují (přibývá slangismů i profesionalismů), argot je proměnlivý a obtížně registrovatelný.“⁴⁹

⁴⁵ CHÝLOVÁ, H. K expresivitě ve slangu. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 93.

⁴⁶ CHÝLOVÁ, H. *Tamtéž*, s. 93.

⁴⁷ HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. s. 24.

⁴⁸ HAUSER, P. *Tamtéž*, s. 24.

⁴⁹ KOL. *Čeština pro učitele*, s. 24.

Byl zaznamenán mírný ústup dialektů, na čemž se podílejí především činitelé jako migrace obyvatelstva, média a vzdělání, kterým v současnosti říkáme „modernizace spojená s unifikací“,⁵⁰ kdy jde o odstraňování systémových rozporů.⁵¹ „Unifikační tendence se prosazují především v tvarosloví a směřují k tomu, aby jeden význam gramatický byl vyjadřován jednou formou. S mírným ústupem dialektů byl zaznamenán velký nárůst druhů slangů.“⁵²

Vývoj slangu se mění zároveň s pokrokem společnosti. V dnešní době může i odborný styl čerpat ze slangu a slova dříve slangová se stala termíny. „V současném jazyce se projevují tendence intelektualizační, demokratizační, internacionalizační, unifikační, kdy dochází k neutralizaci hovorových jazykových prostředků, které pronikají z běžně mluveného jazyka do spisovné češtiny. Mluvíme zde o „zhovornění“ spisovného jazyka, kdy dochází ke sblížení jazyka běžně mluveného s jazykem spisovným. Rozšiřuje se tak okruh aktivních uživatelů spisovné češtiny.“⁵³

2.6.1 Argot

Nejprve musíme uvést, že současné pojetí argotu u nás je značně nejednotné. Chápání argotu se v závislosti na reakci společnosti vyvíjí a postupně mění. K vydělení argotu od slangu dospívala česká lingvistika postupně od 30. let 20. století.⁵⁴

Argot můžeme definovat jako tajnou mluvu sociálně izolovaných skupin. Podle A. Jaklové⁵⁵ však už není „jeho společenskou funkcí míněna ochrana před společností.“ Autorka zde dále uvádí, že záměrné utajování skutečnosti argotem je již dnes zpochybňováno. Autorky Současné stylistiky⁵⁶ zdůrazňují, že „už nelze konstatovat, že argot je tajná řeč pokleslých sociálních skupin, jak se běžně tradovalo.“

---

⁵⁰ HUBÁČEK, J. K současnému stavu zkoumání sociolektů. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 4.

⁵¹ HUBÁČEK, J. *Tamtéž*, s. 4.

⁵² BÁNIOVÁ, T. *Slang v „koňském“ prostředí*, s. 13.

⁵³ BÁNIOVÁ, T. *Tamtéž*, s. 13.

⁵⁴ KOL. *Současná stylistika*. s. 67.

⁵⁵ JAKLOVÁ, A. Argot na začátku století a dnes. *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15. – 16. Zář 1998*. s. 116

⁵⁶ KOL. *Současná stylistika*. s. 67.

Podle J. Hubáčka⁵⁷ je argot jedním z útvarů, které se řadí k sociolektu. J. Hugo⁵⁸ definuje argot za „jedno z nejstarších označení sociolektů v Evropě. Někdy je používán pro označení jazyka lidí z určitého sociálního nebo pracovního prostředí (např. argot umělců, sportovců, vojáků apod.), častěji se však chápe v užším slova smyslu jako mluva vyřazených společenských vrstev (zlodějů, pašeráků, žebráků, bezdomovců, podvodníků, vyděračů, zabijáků apod.).“

Za typický znak argotu se pokládá expresivita, stylisticky snížená slovní zásoba a frazeologie a utajovací funkce, díky níž se k argotu obvykle řadí také „tajné (resp. smluvené) jazyky dávných kočovných řemeslníků, potulných muzikantů apod.“⁵⁹

Kromě termínů slang, profesní mluva, argot se setkáváme také s výrazy žargon a hantýrka.

2.6.2 Žargon

Žargon může být chápán jako synonymní výraz k pojmu slang, popř. pojmu argot; na jedné straně hraničí s argotem a na druhé se slangem. František Kopečný⁶⁰ ho ve svém příspěvku přiřazuje etymologicky k termínu slang a významově k argotu. Původní význam bychom mohli přeložit jako „ptačí švitoření“.

2.6.3 Hantýrka

Autoři Nového akademického slovníku cizích slov⁶¹ spatřují v hantýrce synonymum pro pojem žargon. Definují hantýrku jako „nespisovnou mluvu určité společenské skupiny, vyjadřovanou v mluvě odborné, často ne dost srozumitelné“. Jako příklad uvádějí sportovní, studentskou či odbornou hantýrku. V souvislosti se

⁵⁷ HUBÁČEK, J. K současnému stavu zkoumání sociolektů. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 4.

⁵⁸ HUGO, J. *Slovník nespisovné češtiny*. s. 10.

⁵⁹ HUGO, J. *Tamtéž*, s. 10.

⁶⁰ KOPEČNÝ, F. Etymologické poznámky k termínům slang, žargon a argot. *Sborník přednášek z II. Konference o slangu a argotu*, s. 28.

⁶¹ KOL. *Nový akademický slovník cizích slov*, s. 296.

synonymním vztahem k argotu charakterizují hantýrku též jako „mluvu vyřazených společenských vrstev“. Jako příklad uvedeme zlodějskou hantýrku.⁶²

Hranice mezi uvedenými jazykovými poloútvary, resp. mezi jejich slovní zásobou, nejsou ostře vymezené. „Se změnou společenských poměrů se hranice mezi skupinami stírají, jsou propustné a obtížně identifikovatelné.“⁶³

2.7 Jazykové a mimojazykové aspekty sociolektu

Jako jiné útvary národního jazyka má i sociolekt své znaky, které ho charakterizují. Na problematiku zkoumání sociolektu lze pohlížet dvěma způsoby. „Při klasifikaci slangu jako specifické lexikální vrstvy českého jazyka se uplatňují

- aspekty jazykové (zejména využívání produktivních pojmenovacích postupů bez zření ke spisovnosti, systémovost, snaha o pojmovou diferenciaci, vztah ke stávající terminologii oboru, komunikativní funkčnost a vyjadřování expresivity),
- mimojazykové (povaha a stupeň uzavřenosti prostředí, věkové a sociální složení příslušníků, faktory psychické).“⁶⁴

Pro komplexní pojetí dané problematiky je nezbytné brát v úvahu oba tyto faktory.

2.8 Funkce sociolektu

Podle M. Vondráčka⁶⁵ má sociolekt následující funkce:

- funkce estetická (sociolekt vzniká ze snahy po originalitě),
- funkce delimitační (potřeba jednotlivce a skupiny se jazykově vymezit vůči okolí),
- funkce integrační (rozvíjení sociálních vazeb uvnitř skupiny),
- funkce hierarchizační (pozice v rámci skupiny).

⁶² KOL. *Tamtéž*, s. 296.

⁶³ KOL. *Současná stylistika*. s. 68.

⁶⁴ KOL. *Encyklopedický slovník češtiny*. s. 405.

⁶⁵ VONDRÁČEK, M. Funkční diferenciacie slangu a profesní mluvy. *Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu*, s. 17.

Význam jazyka pro společnost vyplývá i z toho, že jazyk vedle základní dorozumívací funkce plní i funkce další, a to:

- mentální (jazyk jako nástroj myšlení),
- agitační (jazyk jako nástroj přesvědčování),
- prestižní (jazyk jako prostředek dosažení společenské prestiže uživatele).⁶⁶

2.9 Sociolekt jako součást oficiální komunikace

Stále častěji se stává, že sociolektismy pronikají i do oficiálních projevů. Nejčastěji byl sociolekt zachycen v oficiálně psané politické či sportovní publicistice nebo v odborných textech či mluvených projevech. V literatuře se prvky sociolektu objevovaly už ve 30. letech 20. století. „Zvlášť otevřená je pro užití sociolektismů publicistika; do odborného stylu (textů prakticky a populárně orientovaných) pronikají především tehdy, je-li termínem víceslovné sousloví. Klasifikace jednotlivých sociolektismů není tedy jednou provždy daná, může se měnit.“⁶⁷ Příčin užívání sociolektu v oficiální komunikaci může být několik.

Sociolektismy se užívají v případech, kdy chybí nebo není ustálena terminologie, nebo v případě, kdy terminologie existuje, ale autor se snaží o ekonomičnost výrazu a zkrácené vyjádření se mu jeví jako přirozenější a vhodnější.⁶⁸ Další příčinou užití sociolektu v oficiálním projevu je jeho neočekávanost, kdy dochází k záměrné aktualizaci sdělení jiným výrazem. To vše nasvědčuje tomu, že sociolekt nachází v současnosti uplatnění i v oficiální komunikaci.⁶⁹

2.10 Druhy sociolektů

Zjistit přesný počet sociolektů je neskutčné. Vývoj slangů, argotů a profesní mluvy nelze pokládat za přímočarý a jejich hranice jsou tak splývavé, že se jen těžko

⁶⁶ KOL. *Čeština pro učitele*. s. 15.

⁶⁷ KOL. *Tamtéž*, s. 71.

⁶⁸ MINÁŘOVÁ, E. Slang a oficiálnost komunikace. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 15-16.

⁶⁹ MINÁŘOVÁ, E. *Tamtéž*, s. 16-17.

od sebe oddělují. Tomuto úkolu nepřispívá ani fakt, že v české lingvistice neexistuje jednotné vymezení těchto poloútvárů.⁷⁰

V současnosti bylo zaznamenáno kolem 100 druhů slangů a díky pronikání nových technologií, zájmových činností, druhů společenské zábavy nebo nových sportovních odvětví se neustále rozvíjejí další slangy, které na společenský pokrok spontánně reagují a přirozeně tak vznikají.⁷¹ Z tohoto hlediska můžeme říct, že sociolektismy obohacují naši slovní zásobu o nová pojmenování.

Z profesních slangů, jež lingvisté již zkoumali, můžeme uvést např. zdravotnický, hornický, stavebnický, manažerský, policejní, řemeslnický, elektrikářský, číšnický nebo slang profesionálních řidičů. Ze slangů v užším smyslu již shrnul J. Hubáček poznatky ve Výběrovém slovníku českých slangů⁷² z oblasti kartářského, rybářského, vodáckého či tramského slangu.

Zde je důležité si uvědomit, jak tenká hranice mezi profesionální a zájmovou mluvou může vést. Existují některé druhy slangů, které stojí na pomezí profesionálního a zájmového slangu. Tady bychom mohli zmínit např. sportovní slang. Některá sociální skupina se sportu věnuje amatérsky, pohlíží na něj jako na volnočasovou aktivitu, při níž výrazně vystupuje do popředí zájmový prvek. Někteří mluvčí tohoto slangu pojmají sport jako způsob obživy, např. vrcholoví sportovci nebo trenéři. Zde se stírají hranice mezi činností čistě pracovní a zájmovou, protože je obtížné vymezit, kde končí amatérský sport a kde začíná profesionální.⁷³ Z tohoto hlediska můžeme uvést další slangy, např. věžeňský, studentský nebo rodinný, které řadíme ke slangu v užším smyslu, i když členové těchto sociálních skupin nejsou spjati společným zájmem.

Podrobný obraz výzkumů sociolektů, především slangů, na našem území uvádí L. Klimeš ve své práci *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu*,

⁷⁰ KOL. *Současná stylistika*, s. 69.

⁷¹ HUBÁČEK, J. K současnému stavu zkoumání sociolektů. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 6.

⁷² HUBÁČEK, J. *Výběrový slovník českých slangů*. 252 s.

⁷³ KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v létech 1920-1996*, s. 7.

v České republice a Slovenské republice v létech 1920 – 1996⁷⁴. Zde autor podává podrobný přehled o veškeré literatuře vztahující se k výzkumu sociolektu publikované do té doby.

Sociolekt se těší velké pozornosti u odborníků lingvistiky, nicméně díky společenskému pokroku je stále mnohé nepoznané a nezpracované. „Sociolektologie je tedy jako lingvistická disciplína nepřehlédnutelná a stále skrývá řadu možností užitečného lingvistického snažení.“⁷⁵

---

⁷⁴ KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v létech 1920-1996*. 47 s.

⁷⁵ HUBÁČEK, J. K současnému stavu zkoumání sociolektů. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 6.

3 VNITŘNÍ KLASIFIKACE JEZDECKÉHO SOCIOLEKTU

V našem příspěvku pracujeme s pojmem sociolekt jako nadřazeným termínem pro slang, profesní mluvu a argot. Nepřepokládáme však v oblasti jezdeckví výskyt argotismů. Jako slang chápeme mluvu rekreačního jezdeckví, mluvu zájmovou. „Slangové názvy jako jednu z lexikálních vrstev národního jazyka lze diferencovat na základě aplikace některých kritérií, zejména povahy prostředí a motivace, míry nespisovnosti, stáří, expresivity, formy, pojmenovacího postupu a tvoření.“⁷⁶

3.1 Prostředí

Povaha slangového prostředí je pokládána za jedno ze základních kritérií, které nám pomáhá diferencovat slang jako jednu z lexikálních vrstev národního jazyka. Obecně lze vymezovat prostředí na zájmové a pracovní.⁷⁷ Pod pracovním prostředím si představíme konkrétní místo, kde daná sociální skupina vykonává pracovní činnost, nějakou profesi. U slangu zájmového nemusí být místo konání aktivity jednoznačné. Existují druhy slangů, jejichž uživatelé mohou provádět svoji aktivitu téměř kdekoliv; nejsou vázáni na jedno konkrétní prostředí. Jako příklad lze doložit slang hráčů karet či hudebnický slang.

Slangový prvek se objevuje v primární sféře užití ve slangovém prostředí, uživatelé mohou však slangové jazykové prostředky využívat i mimo dané prostředí, tj. sféra sekundární.⁷⁸ Některé druhy slangů řadíme k interslangům, jejich slovní zásoba překračuje hranice svého přirozeného prostředí a dostává se do povědomí i uživatelů, kteří nejsou členy žádné sociální skupiny užívající sociolekt. „Slangové prostředí je často prostředím sociální skupiny; mezi jejími členy může existovat silná koheze, citové a sociální vztahy.“⁷⁹

⁷⁶ HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*, s. 8.

⁷⁷ HUBÁČEK, J. *Tamtéž*, s. 8.

⁷⁸ MINÁŘOVÁ, E. Slang a oficiálnost komunikace. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 17.

⁷⁹ SUK, J. O sbírání a studiu slangu v praxi. *Současný český jazyk*, s. 79.

3.1.1 Jezdectví

V této kapitole se budeme věnovat konkrétnímu slangovému prostředí, a to oblasti jezdeckví. V třetihorním eocénu, tj. před 60 milióny let, započal vývoj prvních předků rodu zvaného *Equus*, čili koně. Dnešní jeho potomci jsou o půl druhého metru vyšší a téměř stokrát těžší. O zkrocení divokých koní se postarali příslušníci středověkých asijských národů. „Od drsného lovu koní postupně přecházeli k jejich držení.“⁸⁰ Domestikace koně na rozdíl od jiných zvířat tolik nezměnila, zachovali si mnoho původních vlastností.

Jezdecký sport má již dlouhou historii a tradici. Od doby prvního osedlání koně uplynulo asi 5000 let. Předpokládá se, že lidé na asijském kontinentu jezdili na koni již okolo roku 3000 př. n. l. Důkazem byla vyobrazení jezdců na kostech nebo v jeskyních. Po roce 1500 př. n. l. se jízda na koni rozšířila do dalších oblastí po celém světě.⁸¹ Zde však ještě nemůžeme mluvit o jezdeckví v dnešním slova smyslu. Dříve koně plnili funkci dopravního prostředku, pomocníka v zemědělství či nástroje v období válek. Více než 5000 let domestikace koně dospěla k současnému propracovanému jezdeckému umění.

Mezi hlavní jezdecké disciplíny řadíme dostihy, drezuru, parkur, všestrannost, vozatajství a western. Jezdectví se dělí na rekreační jízdu na koni a profesionální závodní jízdu. Rekreační jezdeckví a vozatajství můžeme charakterizovat jako provozování jezdeckého a záprahového sportu na soukromé úrovni a převážně bez soutěžních ambicí. Dříve bylo rekreační jezdeckví definováno jako zájmový obor všech milovníků koní, kteří se jezdeckým sportem nezabývali profesionálně, ale podávali určité výkony. Dnes už toto označení není výstižné, jelikož se z rekreační jízdy v průběhu let vyvinul profesionální sport. Jezdce amatéra bychom mohli charakterizovat jako jezdce, který není vyučen ani nemá licenci profesionálního jezdce, koním se věnuje pouze ze záliby a není za to peněžitě odměňován.⁸² Počet rekreačních

---

⁸⁰ MAHLER, Z. *Pocta koním*, s. 9-25

⁸¹ KAPITZKE, G. *Kůň od A do Z*, s. 153.

⁸² JELÍNEK, A. *Dostihová čítanka*, s. 195.

jezdců zaregistrovaných v různých svazech několikanásobně převyšuje počet účastníků oficiálních závodů.⁸³

V naší práci se zaměřujeme na jezdecký sociolekt v prostředí zájmovém, resp. zájmovou mluvu sociální skupiny, jejíž aktivita v jezdeckví je na úrovni amatérské. V současné době se jezdecký sport těší stále větší oblibě. Česká republika patří mezi země s tradičním chovem koní. Počet koní se zde od roku 1996 stále zvyšuje. „Podle informací Českého statistického úřadu bylo evidováno v roce 1993 celkem 18 792 koní na území ČR, zatímco v roce 1990 celkem 26 924 koní na území tehdejšího Československa.“⁸⁴ V roce 2013 byl zaznamenán na území České republiky největší počet registrovaných koní v historii. Podle informací z Ústřední evidence koní ČR⁸⁵ překročil počet evidovaných koní 80 tisíc a neustále se zvyšuje. Rekreačnímu jezdeckví se můžeme věnovat na mnoha místech po celé České republice. Jezdeckého sportu na amatérské úrovni je možno se aktivně účastnit v nejrůznějších rodinných stájích, rančích, statcích nebo jezdeckých oddílech.

3.1.1.1 Profesionální mluva a zájmový jezdecký slang

Jezdeckví představuje jedno ze sportovních odvětví. Tak jako u sportovního sociolektu i u jezdeckví je těžko vymezitelná hranice mezi profesionálním jezdeckým slangem a zájmovým jezdeckým slangem. O profesionální mluvě můžeme hovořit např. u trenérů koní či trenérů jezdců, jezdců závodních dostihových, drezurních nebo westernových disciplín, účastníků profesionálních výstav koní.

Nesnadnou úlohou je však nalézt hranici profesionality. Existují jezdecké soutěže, kterých se zúčastňují jezdci amatéři. Jako příklad můžeme uvést Hubertovu jízdu, která se každoročně pořádá na mnoha místech České republiky a zúčastnit se může téměř kdokoliv. Jezdci neprocházejí žádným řízením a nepodléhají žádným kritériím.

---

⁸³ KAPITZKE, G. *Kůň od A do Z*, s. 278.

⁸⁴ *Equichannel* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <<http://www.equichannel.cz/>>.

⁸⁵ *Ústřední evidence koní ČR* [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <<http://www.uek.cz/>>.

Mohli bychom si tedy vymezit profesionální jezdeckví a s tím i profesionální mluvu tam, kde za svoji aktivitu dostávají účastníci finanční odměnu a je to pro ně způsob obživy, jejich profese. Všechny ostatní jezdecké aktivity řadíme k amatérskému jezdeckví, tudíž k zájmovému slangu. Synonymem pro amatérské jezdeckví může být jezdeckví rekreační, kde se zájmová mluva uplatňuje.⁸⁶

Podobně jako u rozlišení profesionálního a amatérského jezdeckého slangu je těžko stanovitelná hranice obecně mezi jezdeckým slangem a terminologií daného oboru. Autoři populárně naučných knih zabývajících se jezdeckým sportem mnohdy tyto dva pojmy slučují dohromady. Jako příklad můžeme uvést Dostihovou čítanku,⁸⁷ kde autor, ať už úmyslně nebo neúmyslně, zaznamenal do svého slovníčku pojmy názvy terminologické povahy, (např. *anglický plnokrevník, jezdec amatér* či *parkúr*) i sociolektismy (např. *cígle, futrák, trapák* a další). Tyto pojmy stojí vedle sebe na stejné úrovni a z jazykového hlediska je často obtížné zjistit příslušnost k sociolektu nebo k odborné terminologii.⁸⁸

3.2 Uživatelé slangu

Každý uživatel slangu se řadí do určité sociální skupiny. Všechny skupiny disponují specifickými obraty a slovní zásobou. Ke vzniku sociální skupiny jsou třeba dva a více členů. Obecně se za nejmenší skupiny pokládají manželské, milenecké dvojice nebo rodina.

Nositelé sdělení můžeme rozdělit podle sociálních hledisek, věkové kategorie, pohlaví nebo vzdělání. Údaje o původci sdělení mohou přispět k sociolingvistické analýze zjištěného slangového materiálu. Mohou se objevit různé odchylky podle pohlaví či věku mluvčího, údaje o mluvčím slangového pojmenování nám tedy pomáhají zjišťovat sociální výskyt určitých výrazů či tvarů. Podle frekvence užívání

⁸⁶ BÁNIOVÁ, T. *Slang v „koňském“ prostředí*, s. 17.

⁸⁷ JELÍNEK, A. *Dostihová čítanka*, s. 191-205.

⁸⁸ BÁNIOVÁ, T. *Slang v „koňském“ prostředí*, s. 17.

slangismů mezi mladšími a staršími uživateli můžeme zaznamenávat vývoj slangu a progresivitu určitých jevů.⁸⁹

Každý z uživatelů sociolektu má svůj idiolekt, tedy individuální jazykové zvyklosti. Idiolektem obohacujeme jazyk o prvky typické pro náš vlastní projev. Idiolekt pokládáme za jedinečný a nezaměnitelný. V souvislosti s idiolektem zmíníme také obecnější pojem biolekt, jež zastává podobu typickou pro určité pohlaví či věkovou kategorii. Toto gendrové a generační rozlišení jazyka nespočívá jen ve slovní zásobě, ale také např. ve slovtvorbě.⁹⁰

Rekreační jezdeckví není omezené věkem ani vzděláním. Zájmový jezdecký slang mohou užívat žáci, studenti, pracující i důchodci. Jazykové prostředky se však mohou v jednotlivých generacích lišit. „Mezi uživatele zájmového slangu jezdeckého nebo provozovatele rekreačního jezdeckví můžeme zařadit i majitele stájí, majitele koní, chovatele, pokud tyto činnosti neprovozují za účelem výdělku. Zájmový jezdecký slang také mohou užívat pomocníci, pečovatelé nebo jezdci, kteří koně nevlastní, ale pravidelně se vyskytují v jezdeckém prostředí a mají potřebu slang užívat.“⁹¹

Nositel vyjádření zájmového jezdeckého slangu užívá této slovní zásoby v případě, když se snaží ukázat příslušnost k jezdeckému prostředí či dokázat jeho důkladnou znalost.

3.3 Míra nespisovnosti

Stejně jako je u profesní mluvy a zájmového slangu odlišné prostředí, tak je tomu i s mírou nespisovnosti. Některé slangové názvy bývají na hranici spisovnosti, některé mohou být dokonce silně expresivní, ba i hantýrkové a vulgární. Tady mluvíme spíše o zájmovém slangu, kde hraje důležitou roli emocionalita, v širším smyslu expresivita, kdy máme potřebu vyjádřit důvěrný kladný nebo záporný citový vztah. Zde se však nejedná o postoje individuální, nýbrž kolektivní.

⁸⁹ SUK, J. O sbírání a studiu slangu v praxi. *Současný český jazyk*, s. 79.

⁹⁰ BOGOCZOVÁ, I. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. s. 23-24.

⁹¹ BÁNIOVÁ, T. *Slang v „koňském“ prostředí*, s. 18.

Za kladné expresivní příznaky můžeme označit příznak shovívavý, libostní, žertovní nebo eufemistický. Zápornými expresivními příznaky jsou prvky hanlivé neboli pejorativní. „Expresivní významy mohou být nesené prvky ze všech rovin jazykového systému. Hlavní doménou expresivnosti je ovšem slovní zásoba. Pozorujeme zde tendenci vytvářet expresivní konkurenty všude tam, kde se mluvčí při sdělování daných obsahů nemůže ubránit citovým postojům.“⁹² Citově zabarvená slova, označovaná jako expresiva, mají většinou povahu nespisovnou.

Existují 3 druhy expresivity:

- slovo má expresivní příznak i bez kontextu,
- slovo je citově zabarvené pouze v přeneseném významu,
- expresivita slova vzniká jako následek jeho zařazení do kontextu.⁹³

Profesní výrazy jsou prostředky nociónální, mají převážně prostě sdělnou funkci, z hlediska expresivity mohou být neutrální nebo s menší mírou expresivity.⁹⁴ O profesní mluvě můžeme říct, že má často tendenci přechodu do oficiální terminologie.

„Ve slangu zájmovém se jeví expresivita přímo jako faktor konstituující, v mluvě profesní je míra expresivity omezena a jako charakteristický rys chápeme právě toto omezení.“⁹⁵

Helena Chýlová⁹⁶ dále uvádí, že hodnocení expresivity u slangismů pokládáme za záležitost individuální, jelikož se musí míra expresivity určit někým, kdo zná dokonale slangové prostředí, a v tom případě se stává hodnocení expresivity subjektivním.

---

⁹² KOL. *Příruční mluvnice češtiny*, s. 775-776.

⁹³ KOL. *Tamtéž*, s. 95.

⁹⁴ DEJMEK, B. Diferenciace slangu a jeho postavení v běžně mluveném jazyce. *Sborník přednášek ze IV. konference o slangu a argotu*, s. 51.

⁹⁵ CHÝLOVÁ, H. K expresivitě ve slangu. *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*, s. 92.

⁹⁶ CHÝLOVÁ, H. *Tamtéž*, s. 94.

3.4 Výzkum sociolektů

Stejně jako jakýkoli jiný výzkum také výzkum sociolektu musí splňovat určitá kritéria, tzn. měl by být:

- validní, tj. právoplatný,
- reliabilní, tj. hodnověrný.

Z tohoto hlediska je také důležitá etická stránka výzkumu. Sběratel jazykového materiálu by měl dodržovat hned několik zásad:

- nepřekračovat své kompetence,
- zajistit anonymitu respondentů,
- důvěryhodně zacházet s údaji,
- nezatajovat případná zkreslení a možnost jiné interpretace.⁹⁷

Aby byly výsledky výzkumu sociolektu směrodatné, musí badatel získat materiál v dostatečném množství a odpovídající kvalitě.

Jiří Nekvapil⁹⁸ ve svém příspěvku uvádí tři přístupy ke zkoumání sociolektu, tj. přístup lexikografický, gramatický a komunikační. U lexikografického (slovníkového) způsobu výzkumu sociolektu zkoumáme slovní zásobu, již později zaznamenáváme do slovníku. Gramatický přístup nahlíží na výzkum z pohledu gramatických kritérií jazykového materiálu. Z hlediska komunikačního lze sociolekt považovat jako součást komunikačního kontextu, v němž je také zkoumán.

Sběratelé sociolektu ve většině případů všechny tři přístupy kombinují. Dle Nekvapila⁹⁹ by se měli jazykovědci více zaměřit na komunikační přístup výzkumu, jenž bývá oproti lexikografickému a gramatickému hledisku opomíjen.

---

⁹⁷ BOLOCZOVÁ, I. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*, s. 136.

⁹⁸ NEKVAPIL, J. Některé sociolingvistické aspekty výzkumu slangu. *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu konané v Plzni 24. - 27. ledna 1984*. s. 27.

⁹⁹ NEKVAPIL, J. *Tamtéž*, s. 27.

Výzkumnou práci lze vydělit do 3 základních fází:

- fáze přípravná,
- fáze poznávací, tj. empirická,
- fáze analytická a prezentační.¹⁰⁰

Irena Bogoczová tyto fáze upřesňuje tvrzením, že „při výzkumu se tedy postupuje od problému/hypotézy přes empirii k tvrzení.“¹⁰¹

3.4.1 Metody výzkumu

Sociolekty jsou důležitým zdrojem obohacování národního jazyka o nové jazykové prostředky. Přínos výzkumu sociolektu se spatřuje především ve zkoumání příslušného prostředí a tvoření jeho jazyka, výzkum sociolektu se tak řadí mezi důležité oblasti lingvistiky.

Dříve než autor začne využívat některou z metod pro výzkum sociolektu, měl by být dostatečně obeznámen s prostředím, ve kterém bude slangový materiál zkoumat. Dále je potřeba znát celou řadu konkrétních údajů z daného prostředí, tj. internacionální či česká terminologie daného oboru.¹⁰²

Sběratel sociolektu by měl chápat větné souvislosti; nestačí zaznamenávat pouze lexémy, můžeme různými metodami věnovat pozornost i jiným jazykovým jevům, např. souslovím, frazémům, různým specifickým formantům a valencím. „Cíl výzkumu se nespátřuje tedy jen ve sběru určitých pojmenování, autor by měl zaznamenat i jevy méně nápadné a obtížněji zařaditelné.“¹⁰³

K výzkumu sociolektu můžeme použít hned několik metod.

---

¹⁰⁰ BOLOCZOVÁ, I. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*, s. 126-128.

¹⁰¹ BOLOCZOVÁ, I. *Tamtéž*, s. 128.

¹⁰² SUK, J. O sbírání a studiu slangu v praxi. *Současný český jazyk*, s. 79.

¹⁰³ BÁNIOVÁ, T. *Slang v „koňském“ prostředí*, s. 20.

3.4.1.1 Metoda poslechová

Při poslechové metodě neboli práci v terénu zapisujeme sociolektismy bezprostředně ve zkoumaném prostředí.¹⁰⁴ Autor by měl provádět sběr slangového materiálu nepozorovaně, aby jeho uživatelé nebyli ovlivněni jeho přítomností a nezkreslovali jazykové prostředky. Získané slangové výrazy bychom měli zaznamenat s příkladem užití nebo s dalšími údaji, aby byl znám kontext promluvy.¹⁰⁵

„Je třeba trpělivě zaznamenávat skutečné jazykové projevy, nikoli izolovaná slova a fráze, snažit se zároveň podchytit informaci o jazykové situaci, v níž byla sdělení pronesena, o nositeli sdělení (sdělujícím), tj. o jeho věku, pohlaví, sociálním zařazení, etnické příslušnosti apod.“¹⁰⁶ Pokud nevíme, jak sociolekt zaznamenat graficky, zapíšeme fonetickou podobu pojmenovací jednotky. Za nevýhodu poslechové metody lze pokládat případnou nedostatečnou délku pobytu autora v daném prostředí, kdy nemůže odhadnout frekvenci užití sociolektismů v určité společnosti. Zaznamená tak na stejnou úroveň sociolektismy s vysokou frekvencí výskytu s řídce či individuálně užívanými.¹⁰⁷

3.4.1.2 Excerpce

Při této metodě zkoumáme psané texty, ve kterých se sociolekty také čím dál častěji objevují. Sběratel může excerpovat odbornou literaturu, novinové články, časopisy, reportáže, populárně naučnou literaturu nebo i beletrii. Nevýhodou psaných textů je jejich přílišná „cenzura“, kdy výrazy „mohou být zaznamenány subjektivně (kontextově i graficky), fonetická rovina výrazu se těžko rekonstruuje. Často ani nelze zjistit gramatické charakteristiky (kontext to neumožňuje), výraz nelze ověřit, sémanticky posoudit atd.“¹⁰⁸ Při excerpaci se jedná o doklady, které jsou někdy autorsky upravené, mohou být nesprávné, někdy zcela vymyšlené. Zde by měl být autor výzkumu

¹⁰⁴ KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920-1996*, s. 8.

¹⁰⁵ SUK, J. *Tamtéž*, s. 79.

¹⁰⁶ SUK, J. O sbírání a studiu slangu v praxi. *Současný český jazyk*, s. 80.

¹⁰⁷ BÁNIOVÁ, T. *Slang v „koňském“ prostředí*, s. 21.

¹⁰⁸ SUK, J. *Tamtéž*, s. 80.

obezřetný při rozlišení terminologie a sociolektu. Metodou excerptce však můžeme zjistit, v jaké míře jsou slangová pojmenování obsazena v oficiální literatuře.

3.4.1.3 Metoda dotazníková

Za výhodu získávání sociolektu formou dotazníkové metody lze považovat velké množství odpovědí. Tuto formu příspěvků však nemůžeme vždy pokládat za absolutně spolehlivou, nemáme zde také žádnou zpětnou vazbu. Východiskem může být úzký výběr respondentů.

3.4.1.4 Zjišťování frekvence

Frekvenci užití sociolektu lze zjistit metodou dotazníkovou, o které jsme se zmínili již výše. Respondenti tak na základě svých zkušeností mohou za výklad o významu sociolektu zaznamenat, jak často se určité pojmenování v daném prostředí vyskytuje. Tuto metodu však pokládáme za velmi subjektivní a individuální.¹⁰⁹

3.4.1.5 Audio záznam

Audio záznamem zjistíme fonetickou podobu sociolektu. Tuto metodu by měl sběratel sociolektu provádět pro autentičnost přímo v terénu. Metoda výzkumu pomocí audio záznamu je tedy velice podobná metodě poslechové. Určitý mluvený projev zaznamená autor bezprostředně v daném prostředí na diktafon nebo na jiné modernější zařízení (např. mobilní telefon, mp3). Autor výzkumu by měl na záznamu eliminovat okolní rušivé prvky. Za důležité kritérium lze také považovat dostatečnou délku a souvislost promluvy.¹¹⁰

---

¹⁰⁹ KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920-1996*, s. 8.

¹¹⁰ KLIMEŠ, L. *Tamtéž*, s. 8.

3.4.1.6 Statistická metoda

Při statické metodě sledujeme počet slangových názvů a jejich odhadnutou hojnost výskytu, počet sociolektismů bez synonym a mající synonymum, popř. počet synonymických řad.¹¹¹

„Naši představu o určitém slangu doplňuje i výzkum těch jeho složek, jež s ním sice souvisejí jen volně, ale určitý vztah k němu mají: zeměpisné rozdíly, onomastika, konzervační výzkum.“¹¹²

3.4.2 Metody pro získání sociolektu v rekreačním jezdeckví

Při výzkumu jezdeckého sociolektu byly využity následující metody:

- metoda poslechová,
- excerpce,
- dotazníková metoda,
- zjišťování frekvence.

Při výzkumu jezdeckého sociolektu jsme předně využili metodu poslechovou, tj. sběr jazykového materiálu v terénu. V rekreačním jezdeckém prostředí se pohybujeme již několik let, při této metodě byla využita důkladná znalost jezdeckého prostředí. Získávání zájmového slangu proto nebylo otázkou krátkého časového období. Při sběru materiálu jsme nebyli pouhými pozorovateli, sami užíváme jezdecký sociolekt jako součást slovní zásoby. Autor výzkumu by měl být obeznámen s povahou prostředí a chápat větné souvislosti (viz 3.4.1.).

Výzkum poslechovou metodou byl zaměřen na 3 námi vybraná místa, konkrétně Stáj Chieri v Kbelanech, Ranč Červený mlýn v Lisově a Jezdecký oddíl Heřmanova Huť. Všechna místa spadají pod okres Plzeň-sever. Pro zaznamenávání

---

¹¹¹ KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v letech 1920-1996*, s. 8-9.

¹¹² KLIMEŠ, L. *Tamtéž*, s. 9.

jazykových prostředků nebyl využit diktafon ani jiný technický přístroj, nýbrž forma zapisování všech běžně užívaných pojmenování v náhodných autentických situacích.

Počet uživatelů jezdeckého sociolektu na daných místech by mohl čítat kolem 70 mluvčích. Ve Stáji Chieri jsme napočítali kolem 10 uživatelů, v Jezdeckém oddílu Heřmanova Huť se počet nositelů jezdeckého sociolektu pohybuje kolem 20 a na Ranči Červený mlýn užívá jezdeckého sociolektu přibližně 40 mluvčích. Uživatele na všech třech místech můžeme zařadit do věkové kategorie od 13 do 65 let. „V mezigenerační mluvě jsme zaznamenali určité odchylky. Lidé pohybující se v rekreačním jezdecktví se odlišují i svým vzděláním. Na místech, kde probíhal náš výzkum, jsme se shledali se žáky základních škol, studenty středních škol a učilišť, studenty vysokých škol, pracujícími s různými kvalifikacemi a tituly a důchodci.“¹¹³

Velkou část jazykového materiálu v jezdeckém prostředí jsme získali pomocí metody excerptce. Pomůckou nám byly odborné publikace zaměřené na výzkum sociolektů, populárně naučné knihy o jezdecktví, internetové stránky a populárně naučné časopisy (viz 1.1.)

Do slovníčku sociolektismů výrazně přispěla i metoda dotazníková. Celkem dotazníky vyplnilo 18 respondentů. Uživatelé jezdeckého sociolektu vyplňovali v dotazníku příslušnost k pohlaví, věk, vzdělání, místo bydliště a zda se jezdecktví věnují rekreačně nebo profesionálně. Napočítali jsme 4 muže a 14 žen. Věk se pohyboval v rozmezí 16 – 67 let. Z dosaženého vzdělání převažovalo středoškolské (9 respondentů), dále jsme zaznamenali vzdělání učňovské (5 respondentů), vysokoškolské (3 respondenti) a jedno základní. Všichni respondenti pocházejí z Plzeňského kraje a věnují se jezdeckému sportu pouze rekreačně, resp. jezdecktví není způsobem jejich obživy.

V souvislosti s vyplňováním dotazníku respondenti určovali i frekvenci užití určitých jazykových prostředků, jejich úkolem bylo zaškrtnout, zda sociolektismus znají (Z) či také používají (P). Tímto způsobem byla využita i metoda zjišťování frekvence. Frekvenci jsme určovali u slov, která uživatelé zaškrtnli, že je používají (P). Shledáváme značný rozdíl ve znalosti a užívání pojmu.

---

¹¹³ BÁNIOVÁ, T. *Slang v „koňském“ prostředí*, s. 23.

3.5 Tvoření sociolektismů

Při vzniku nových slangových názvů se uplatňují stejné pojmenovací postupy jako v ostatní slovní zásobě. Sociolektismy jsou nejčastěji realizovány jako podstatná jména a slovesa, méně často jako přídavná jména a příslovce.¹¹⁴ Slangová pojmenování se mohou tvořit postupem transformačním (slovotvorným), kdy vzniká slovo nové, a to odvozováním, skládáním nebo zkracováním, a transpozičním, kdy přenášíme význam, přejímáme z cizích jazyků, tvoříme názvy sdružené nebo frazeologismy.¹¹⁵

3.5.1 Postupy transformační

Při tvoření sociolektismů nacházíme shodné slovotvorné postupy jako v jazyce spisovném. Slangové výrazy vznikají odvozováním, skládáním, zkracováním, překrucováním a univerbizací.

Při transformačních postupech sociolektismy vznikají především odvozováním. U názvů osob mají vysokou produktivitu jména konatelská, u kterých je základovým slovem substantivum. Nejfrekventovanějšími příponami jsou -ař, -ář a -ák, méně často pak -ista, -(n)ík, -ovec, -as, -a. U jmen činitelských se tvoří slova nejčastěji příponou -ák, -l, -oun, -ař, -č, -ø, -ník, -íř, -a. Vysokou produktivitu mají též jména přechýlená s příponou -ka, -yně, -kyně, -ajzna, -(n)ice. Odvozeniny ze sloves a jmen u názvů prostředků jsou velmi časté, můžeme uvést přípony -ák, -č, -ka, -čka, -ér, -oun, -ovka, -ička, -ice a další. U slangu se můžeme setkat i se zdrobnělinami, které jsou prostředkem vyjádření expresivního, proto ho častěji zaznamenáme u slangu zájmového, v profesionální mluvě jen zřídka. Uplatňují se přípony -ek, -ík, -(ič)ka, -íčko. Odvozováním vznikají také názvy nositelů vlastnosti, názvy dějů, názvy výsledků dějů nebo názvy vlastností.¹¹⁶

Méně častým postupem transformačním je skládání, kdy se snažíme o jednoslovné pojmenování, je-li nám předlohou sousloví. Tento proces nazýváme

¹¹⁴ HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*, s. 14.

¹¹⁵ HUBÁČEK, J. *Výběrový slovník českých slangů*, s. 3.

¹¹⁶ HUBÁČEK, J. *Tamtéž*, s. 14-15.

univerbizace. Slangové názvy mohou vznikat i zkracováním, zde je konečným pojmem slangové slovo zkratkové nebo iniciálová zkratka.¹¹⁷

3.5.2 Postupy transpoziční

Vedle slovtvorných postupů obohacování slangové slovní zásoby existují i způsoby neslovtvorné. Sociolektismy často vznikají přenášením slovního významu. Nejčastěji se jedná o metaforické sémantické tvoření, kdy přenášíme význam na základě vnější podobnosti denotátů. Termínem metonymické sémantické tvoření označujeme přenesení významu na základě vnitřní souvislosti denotátů.¹¹⁸

Slangová pojmenování mohou vznikat i jako frazeologismy, a to větné i nevětné. Jako další transpoziční postup se při vzniku sociolektismů uplatňuje přejímání slov z cizích jazyků. Tento postup je v dnešní době velmi aktuální, především v technických oblastech. Přejímané názvy mohou být upravovány; přizpůsobují se po zvukové a tvaroslovné stránce poměrům domácího jazyka.¹¹⁹

---

¹¹⁷ HUBÁČEK, J. *Tamtéž*, s. 16.

¹¹⁸ KOL. *Příruční mluvnice češtiny*, s. 97-98.

¹¹⁹ HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*, s. 17-19.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

Praktická část je rozčleněna na jazykovou charakteristiku jezdeckého sociolektu; slovnědruhové zařazení a způsob utvoření výrazu, dále zde nalezneme roztřídění sociolektismů podle sémantických skupin a významových vztahů.

4.1 Jazyková charakteristika zkoumaného slangového materiálu

Získaný jazykový materiál jsme roztřídili na jednoslovné výrazy, u nichž je uvedena příslušnost k určitému slovnímu druhu, a na víceslovná pojmenování (frazologismy), jež rozdělujeme na větné frazeologismy a nevětné frazeologismy.

4.1.1 Slovnědruhá charakteristika

V našem slovníčku získaných sociolektismů se setkáme pouze se třemi slovními druhy, a to substantivy, adjektivy a slovesy. Jak je obecně příznačné u sociolektů, převažují v našem sběru substantiva. V menší míře jsou pak zastoupena verba a adjektiva.

4.1.1.1 Substantiva

V našem sběru jsme zaznamenali celkem 290 substantiv, u nichž se uplatňují slovotvorné i neslovotvorné způsoby vzniku. Ze slovotvorně utvářených substantiv uvádíme např. *arabák* - arabský plnokrevník, *kryťák* – krytá jízďárna, *legínkář* - člověk, který jezdí anglický styl a nosí k tomu příslušné oblečení, neslovotvorně utvořená substantiva jsou např. *klacek* - bičík, *mazák* – starší zkušený kůň, *žiletka* - tenké udidlo, které je ostré a používá se u těžce ovladatelných koní. Substantiva byla rozdělena do sémantických skupin. Jako substantiva se v rámci sledovaného sociolektu vyskytují názvy osob (např. *futrák* – člověk starající se o krmení a ošetřování koní, *kovboják* – člověk, který nosí westernové oblečení a jezdí westernový styl, *obročník* – člověk starající se o krmení a ošetřování koní), názvy koní (např. *fuks* - ryzák, *chlad'as* – chladnokrevný těžký tažný kůň, *mazák* – starší zkušený kůň), nástrojů a prostředků

(např. *cajk* – postroj na koně, *kopyťák* – kopytní háček, *pígl* - třmen), názvy místní (např. *futrovna* – místo, kde se uschovává krmivo pro koně, *kryťák* – krytá jízďárna, *stání* – místo ve stáji obývané koněm), dějů (např. *doškování* – přikrývání mokrého či zpoceného koně dekou, *upulování* - brzké vyčerpání koně z důvodu přílišného brzdění jezdcem), částí těla koně (např. *kaštánek* – malý mozolovitý výrůstek na vnitřních stranách nohou koně, *klabonos* – tvar hlavy typický pro kladrubského koně) a ostatní názvy (např. *Hubert* – Hubertova jízda, *koblížek* – koňský exkrement).

4.1.1.2 Adjektiva

Nepříliš často se slangové názvy realizují jako adjektiva, jež ve všech případech vyjadřují vlastnosti koně (např. *kyselý* – kůň, který nemá chuť závodit, *nadupaný* – o koni, který má více energie, než jezdec vyžaduje, *nafrišovatý* – kůň mající dostatek chuti a síly závodit, *nacpaný* – o koni, který má více energie, než jezdec vyžaduje, *načatý* – kůň trpící na šlachy při velké námaze).

4.1.1.3 Verba

Slangová slovesa jsou ve srovnání se slangovými substantivy zastoupena méně. Nejčastější příponou, již jsou slovesa odvozována, je -ova- (např. *futrovat* – krmit koně, *kentrovat* - cválat, *kozlovat* – kůň provádí řadu nepřirozených skoků předníma i zadníma nohama současně a značně vyklenuje hřbet), v našem sběru se však objevují i verba se sufixy -ě- (*připouštět* – dovézt klisnu k hřebci za účelem oplodnění) či -nou (*prasknout* - o koni, který utrpěl úraz šlachy), která nejsou slovotvorně utvořena, nýbrž vznikla přenesením významu.

4.1.2 Způsob tvoření

V sebraném jazykovém materiálu se uplatnily postupy transformační i transpoziční.

4.1.2.1 Postupy transformační

V našem sběru se setkáme s postupy transformačními u výrazů vzniklých derivací sufixální, univerbizací a zkracováním.

4.1.2.1.1 Derivace sufixální

Většina sociolektismů realizovaných substantivem se tvoří derivací sufixální. V sebraném jazykovém materiálu se nejčastěji vyskytuje sufix **-ák** (*kovboják* – člověk, který nosí westernové oblečení a jezdí westernový), dále jsme zaznamenali sufixy **-áč** (*strakáč* – druh koně podle zbarvení, *strakoš*) **-ař** (*koňář* – člověk pohybující se v prostředí koní, popř. vlastník koně nebo jezdec), **-as** (*plňas* – anglický plnokrevník), **-ík** (*jezdčík* – jezdec z povolání, zaměstnanec podniku s chovem koní), **-íř** (*prubíř*¹²⁰ – hřebec používaný ke zkoušení klisen na říji), **-oš** (*hafloš* – plemeno hafling).

4.1.2.1.2 Univerbizace

Proces, kterým se ze sousloví vytváří jednotlivé slovo, se v námi zkoumaném sociolektu objevuje často. Vznik těchto sociolektů může být motivován snahou o výrazovou úspornost, tj. o ekonomičnost projevu v daném prostředí, jezdec musí reagovat rychle. Jako doklad můžeme uvést univerbizovaná pojmenování např. *Hubert* – Hubertova jízda, *kryťák* – krytá jízdárna, *podsedlovka* – podsedlová deka, *stihlo* – stihlové udidlo, *vyvazovačky* – vyvazovací otěže aj.

4.1.2.1.3 Zkracování

Zkracování je v našem materiálu zastoupeno pouze 7 zkratkovými slovy; realizují se především jako názvy stupně obtížnosti skoků (např. *esko* – stupeň obtížnosti S při překážce, *tétéčko* – stupeň obtížnosti TT při překážce, *zételko* – stupeň obtížnosti ZT při překážce). Objevuje se také jiná zkratka jako *áčko* – plnokrevný kůň nebo *izka* – izabela, zbarvení koně.

¹²⁰ od slovesa *prubovat* (zkoušet, zda je klisna v říji)

4.1.2.2 Postupy transpoziční

Z postupů transpozičních se v našem sběru uplatnily frazeologismy, přejímání z cizích jazyků, přenesení významu, přejetí z jiného útvaru národního jazyka a připodobnění.

4.1.2.2.1 Frazeologismy

Při výzkumu jsme zaznamenali četné frazeologismy, které jsme rozdělili na větné a nevětné. Z větných víceslovných pojmenování uvádíme jako příklad – *Dej mu tam botu* – agresivně pobídnout koně, *Ten má mety* - o koni, který běží rychle nebo *Ten mě sejme* – o koni, který je nevyzpytatelný; ten kůň mě shodí. K nevětným frazeologismům patří např. verbální frazeologismus *házet kozla* - kůň provádí řadu nepřirozených skoků předníma i zadníma nohama současně a značně vyklenuje hřbet nebo *schovat se za otěž* - kůň se vymkne ruce jezdce a ohne krk a nominální frazeologismus *vyjetí rukama* - jezdec přejíždí napjatými otěžemi koni po krku směrem k hlavě a zpět a tím prodlužuje délku jeho cvalových skoků nebo *železem do slabin* – pobídnout koně agresivním způsobem.

4.1.2.2.2 Přejímání z cizích jazyků

„V prostředí jezdeckého sportu se vyskytuje poměrně velké množství slangových výrazů přejatých z němčiny; většina těchto výrazů byla však přejata v minulosti, kdy české země byly součástí rakousko-uherské monarchie a úředním jazykem zde byla němčina“.¹²¹ Jako doklad uvádíme častěji přejaté sociolektismy z německého jazyka (např. *cajk* – postroj na koně /Zeug/, *celta* – nepromokavá deka na koně /Zelt/, *falb* – plavák, kůň se žlutou srstí na tmavé pigmentové kůži /falb/, *folblút* – plnokrevný kůň /Vollblut/, *šiml* – kůň plesnivé barvy /Schimmel/, *švamovat* – omývat koně houbou /Schwamm/); méně často se v našem slovníčku vyskytují výrazy přejaté z anglického jazyka např. *hekák* – speciální uzdění bez udidla, (hackamore), *mač* – teplý nápoj prospívající kondici koní (mash), *čapsy* – kožené návleky pro jezdce (chaps).

¹²¹ *Naše řeč* [online]. 1989. roč. 72, č. 2 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/>>.

4.1.2.2.3 Přenesení významu

Sociolektismy v jezdeckém prostředí se tvoří i přenášením slovního významu, a to metaforickým (na základě podobnosti vnějších znaků denotátů) a metonymickým (na základě vnitřní souvislosti denotátů)¹²². Procesem metaforizace vznikly především názvy nástrojů a prostředků (např. *děčko* – druh šetrného udidla, *fajfka* – pomůcka donucující koně k poslušnosti, *oliva* – druh udidla), metonymizací vznikly např. názvy koní jako *chladák* – chladnokrevný těžký tažný kůň či *křížovatka* – nečistokrevný kůň aj.

4.1.2.2.4 Přejetí z jiného útvaru národního jazyka

Neslovotvorným postupem přejetí z jiného útvaru národního jazyka vznikly sociolektismy *kousanec* – zranění koně od jiného koně, *lála* – pomalý a klidný kůň, *macna* – tlustá kobyla, *šklebit se* - kůň naznačuje jinému koni nebo jezdcovi nevoli.

4.1.2.2.5 Připodobnění

Procesem připodobnění je již existující význam výrazu pozměněn a formálně připodobněn existujícímu neutrálnímu slovu. Tímto postupem vznikla v našem sběru pouze tři slangová hesla, a to *drbanec* – zranění koně od jiného koně, *jádro* – směs krmiva pro koně a *trhanec* – zranění koně od jiného koně.

4.1.2.3 Nejasný původ heslového slova

V této kategorii se vyskytují názvy, které jsme nezařadili do způsobu tvoření z důvodu nejasnosti původu, patří sem výrazy *jirčák* - hřebec, který má jen jedno varle, *koral* - jízďárna, *lot*- skupina koní při tréninku, *stirup* - třmen, *tušířka* - jezdecký bič.

---

¹²² HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*, s. 17

4.2 Sémantické skupiny sociolektismů

Slangové výrazy v substantivu jsme stejně jako Stanisław Kania¹²³ rozdělili do následujících sémantických skupin:

4.2.1 Názvy koní

Názvy koní jsme roztřídili na plemena koní (např. *arabák* – arabský plnokrevník, *hannoverák* – hannoverský kůň, *huculák* – huculský kůň), dále sociolektismy vzniklé na základě zbarvení koně (např. *falb* - plavák, *fuks* - ryzák, *myšák* – šedý plavák) a další jejich charakteristické rysy, např. příslušnost k určitým sportovním dovednostem (např. *čtvrťkař* – plemeno quarter horse, který vyniká obrovským zrychlením na čtvrt míle, *dostihák* – dostihový kůň, *drezurák* – drezurní kůň), postavení koně ve stádě (např. *alfa samec* – vůdce stáda), pojmenování na základě vzhledu koně (*žebrák* – špatný kůň, *hajtra* – kůň ve špatném fyzickém stavu).

4.2.2 Názvy osob

Názvy osob mohou být odvozené od činností, které osoba vykonává (např. *rajťák* – jezdec na koni, *futrák* – člověk starající se o krmení a ošetřování koně), nebo od vnější podobnosti či vnitřní souvislosti s určitými osobami (např. *kovboják* – člověk, který nosí westernové oblečení a jezdí westernový styl). Osoby můžeme pojmenovávat i z důvodu zesměšnění (*legínkář*¹²⁴ – člověk, který jezdí anglický styl a nosí k tomu příslušné oblečení).

4.2.3 Nástroje a prostředky

Skupina nástrojů a prostředků je velmi početná. Zahrnuje mnoho sociolektismů, se kterými se každodenně setkáváme při práci s koňmi, ať už se jedná o náčiní používané při práci s koňmi „ze země“ (např. *štajgrpysk* – speciální uzdění

¹²³ KANIA, S. O polskim słownictwie jeździeckim, Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu, s. 77-81

¹²⁴ Pozn. Jezdec se takto nikdy sám neoznačí. Tímto sociolektismem ho označují především jezdci preferující jiný styl ježdění.

určené k vodění koní, *pucajk* – čistící potřeby na čištění koně), součásti obleku jezdce (např. *čapsy* – kožené návleky pro jezdce, *rajtky* – jezdecké kalhoty, *perka* – kožené kotníkové jezdecké boty) nebo postroje na koně (např. *hezbajč* – jízdárenský bič, *íbrkurt* – zajišťovací obříšník, *podbřišák* - podbřišník).

4.2.4 Místní názvy

Ve skupině názvů místních se setkáváme s názvy jezdeckého pracovního prostředí, kde se jezdci pohybují velmi často, proto je také frekvence užívání daných názvů vysoká. V oblasti názvů místních jsme zaznamenali skromný počet sociolektismů, jako doklad uvádíme např. *futrovna* – místnost, kde se uschovává krmivo pro koně, *kryták* – krytá jízdárna, *prubištont* – místo určené ke zkoušce říje klisny.

4.2.5 Názvy dějů

V této skupině jsme zaznamenali názvy dějů, jež se odehrávají v souvislosti s činnostmi koně či jezdce. Názvy dějů jsou tvořeny jednak jako podstatná jména slovesná s příponou -ní (*doškování* – přikrývání mokrého či zpoteného koně, *pulování* – kůň zvyšuje rychlost víc, než jezdec vyžaduje), jednak jinými příponami z cizích slovotvorných základů (např. *galopáda* – rychlá projížďka, *caplkentre* – pomalý pracovní cval, *kroskántry* – jízda krajinou). V oblasti názvů dějů se setkáváme také se synonymními výrazy, např. pro označení zranění koně od jiného koně použijeme *drbanec*, *trhanec* a *škubanec*.

4.2.6 Názvy částí těla koně

Další sémantická skupina obsahuje názvy částí těla koně vzniklé především metaforickým tvořením (např. *kaštánek* – malý mozolovitý výrůstek na vnitřních stranách nohou koně, *klabonos* – tvar hlavy typický pro kladrubského koně, *ponožka* – spodní část dolní končetiny koně v bílé barvě).

4.2.7 Ostatní názvy

V této skupině nacházíme názvy soutěží (*Hubertka* – Hubertova jízda, *Velká* – Velká Pardubická) či jiná obtížně zařaditelná slova (např. *herpa* - Herpes, trichofytóza, nakažlivé plísňové onemocnění kůže, *koblížek* - označení pro koňský exkrement).

4.3 Významové vztahy

V této subkapitole třídíme sociolektismy z hlediska významových vztahů. V sebraném materiálu se setkáváme se synonymními a homonymními výrazy, to však pouze ojediněle. Domníváme se, že v jezdeckém sociolektu není prostor pro velké množství stejně znějících pojmenování, která určují stejnou věc či naopak jeden výraz označující více odlišných jevů.

4.3.1 Synonymie

Z významových vztahů se v našem sběru objevuje častěji synonymie. Nejpočetnější je pětičlenná synonymní řada *Dej mu tam botu, Nakopni ho, Nalož mu, Napal ho, železem do slabin* – agresivně pobídnout koně, dále čtyřčlenná synonymní řada *halfra, halftra, stájovka, vazák* – stájová ohlávka nebo *dřevěnej v hubě, huba z oceli, tvrdej v hubě, železná huba* – necitlivý kůň vůči udidlu aj.

4.3.2 Homonymie

Homonymii chápeme jako jednu jazykovou formu, která označuje více významů, jež spolu nesouvisejí. V našem slovníčku nalezneme např. výraz *australák*, jež označuje jak jezdecký klobouk australského typu, tak jezdecký kabát australského typu, výraz *beránek* chápeme jako povlak na sedlo a také označení pro krotkého koně, *špinavák* označuje jednak koně vyváleného v nečistotě, ale také koně smíchaného z více plemen.

4.4 Vymezení hranice mezi profesní a zájmovou mluvou jezdeckého sociolektu

V teoretické části naší práce jsme si pokládali otázku, zda lze nalézt hranici mezi profesní a zájmovou mluvou (viz kap. 2.3.3). Na základě definic z odborné literatury jsme se pokusili o rozlišení těchto dvou pojmů. Profesní mluvu jezdeckví jsme charakterizovali jako mluvu uživatelů, kteří jsou za svoji činnost v oboru jezdeckví finančně odměňováni. Aktivita v jezdeckví je pro ně způsob obživy. K výrazům profesní mluvy řadíme např. názvy skoků dostihového sportu (např. *angličák* – *anglický skok*, *taxis* – *Taxisův příkop*), názvy pro vybavení dostihové dráhy (*chlívky* – startovací boxy), názvy koní účastnících v soutěži (*štér* – dostihový kůň mající vytrvalecké schopnosti) nebo názvy osob pohybujících se v závodních disciplínách (*pucák* – *ošetřovatel dostihových koní*). Tyto výrazy již publikoval J. Hubáček ve Výběrovém slovníku českých slangů,¹²⁵ kde se opírá o diplomovou práci Sportovní slang v jezdeckví a dostihovém sportu,¹²⁶ a Eva Schneiderová ve svém příspěvku v literárním časopise Naše řeč.¹²⁷

Náš vlastní sběr pochází z prostředí, pro které je charakteristickým rysem rekreační (amatérská) jízda spjatá se slangem zájmové skupiny. I přesto jsme v zájmové mluvě rekreačního jezdeckého sportu objevili prvky z profesní mluvy jezdeckví. Shodné sociolektismy se týkají většinou součástí obleku jezdce či postroje na koně (např. *pérka* – kožené kotníkové jezdecké boty, *cígle* - otěže) nebo označení jezdce (*rajťák*).

Naším záměrem není vymezit přesnou hranici mezi zájmovým jezdeckým slangem a profesní mluvou jezdeckví. Uvědomujeme si, že se obecně u všech sociolektů tyto hranice z jazykového hlediska stírají; rekreační jezdec použije výraz z profesionálního jezdeckví a naopak.

Zaznamenali jsme však výrazivo, které je specifické pro zájmovou mluvu (např. *koblížek* – koňský exkrement, *nacpaný* – o koni, který má více energie, než jezdec

¹²⁵ HUBÁČEK, J. *Výběrový slovník českých slangů*, 252 s.

¹²⁶ JEŽOVÁ, I. *Sportovní slang v jezdeckví a dostihovém sportu*, Plzeň. 1992. 130 s. Diplomová práce na ZČU.

¹²⁷ *Naše řeč* [online]. 1989. roč. 72, č. 2 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/>>

vyžaduje, *prdeláč* - robustní kůň, typ jako např. quarter horse, *trhanec* – zranění koně od jiného koně, *žrádelník* – nádoba, kam se podává koni krmení). Zjištění těchto výrazů pokládáme za cenný přínos pro naši práci.

Při porovnávání vlastního sběru s odbornou literaturou jsme také zjistili existenci výrazů, jež znamenají v profesní a zájmové mluvě odlišné jevy. Např. pojem *klacek* využíváme v zájmovém prostředí jako označení pro jezdecký bičík, profesním sportu slovo označuje bariéru v dostihové dráze; pojem *stájovka* chápeme v zájmovém slangu jako univerbizaci pojmu stájová ohlávka, v profesní mluvě představuje doběh dvou a více koní ze stejné stáje do cíle na prvních místech¹²⁸; J. Hubáček¹²⁹ definuje sociolektismus *bidýlkář* jako parkúrového koně, v našem sběru slovo *bidýlkář* představuje jezdce užívajícího anglický styl jízdy.

---

¹²⁸ *Naše řeč* [online]. 1989. roč. 72, č. 2 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/>>

¹²⁹ HUBÁČEK, J. *Výběrový slovník českých slangů*, 252 s.

5 SLOVNÍK ZÍSKANÝCH SOCIOLEKTISMŮ

5.1 Popis stavby hesla

Slovník získaných sociolektismů jsme zpracovali podle lexikografických zásad a pravopisných norem uplatněných ve Slovníku spisovné češtiny pro školu a veřejnost.¹³⁰

Hesla jsou řazena v abecedním pořadí a obsahují:

- heslové slovo vyznačené tučně,
- morfologickou charakteristiku (u substantiv koncovku v genitivu a mluvnický rod, u sloves vid); morfologickou charakteristiku jsme zaznamenali pomocí zkratek (viz 8.1 Seznam zkratek),
- u víceslovných pojmenování příslušnost k frazeologismům; víceslovná hesla řadíme abecedně podle prvního slova, označujeme je zkratkou fr.,
- výklad lexikálního významu heslového slova,
- zařazení pomocí desetinného třídění:
  - k slovnímu druhu,
  - k sémantické skupině (u substantiv),
  - podle způsobu tvoření (u substantiv a sloves)¹³¹,
  - podle významových vztahů,
- expresivitu (označujeme ji zkratkou expr.),
- interslangový výraz (slovo interslangové je označeno zkratkou int.),
- zdroj sociolektismu (viz 8.1 Seznam zkratek),
- odkaz na synonyma (synonyma uvádíme v abecedním pořadí za slovem „viz“),
- frekvenci užití: výraz, který se v dotaznících objevil více jak 12x, označujeme jako vysoce frekventovaný (vf.), sociolektismus zaznamenaný v rozmezí počtu

¹³⁰ KOL. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*, s. 7-8.

¹³¹ U přenesení významu jsme za desetinné třídění zařadili, zda se jedná o metaforu (metaf.) či metonymii (meton.).

5-12 jako frekventovaný (frekv.), v počtu 2-5 jako méně frekventovaný (mf.) a vyskytující se pouze jednou jako ojedinělý (oj.).¹³²

---

¹³² Frekvenci jsme určovali pouze u lexémů, u nichž uživatelé označili aktivní užívání (P).

A

áčko, -a, n., plnokrevný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.3, 4.2.1, B, D frekv.

alfa samec, fr., vůdce stáda, 4.3.1, J, fírák, lídr, mf.

almara, -y, f., mohutný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, B, D, mf.

andalusák, -a, m., andaluský kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, vf.

arab, -a, m., arabský plnokrevník, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, 4.3.1, Č, B, D, S, viz arabák, vf.

arabák, -a, m., arabský plnokrevník, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, 4.3.1, H, B, D, viz arab, mf.

australák, -a, m., jezdecký klobouk australského typu, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, 4.3.2, B, D, mf.

australák, -a, m., jezdecký kabát australského typu, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, 4.3.2, B, D, mf.

B

bačkory, -r, f., ochranné návleky na kopyta při potížích s končetinami, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, B, mf.

bachovat ned., kůň se nervózně rozhlíží kolem sebe, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, B, D, vf.

bederka, -y, f., bederní deka na koně, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, B, D, vf.

beránek, -a, m., návlek na sedlo, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, 4.3.2, B, D, vf.

beránek, -a, m., hodný, krotký kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.1, 4.3.2, B, mf.

bezudidlovka, -y, f., uzdění bez udidla, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, B, D, vf.

bidýlkář, -e, m., jezdec užívající anglický styl jízdy, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.2, expr., B, D, frekv.

bidýlko, -a, n., anglické sedlo, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, B, D, int., frekv.

blajdeka, -y, f., olovnice, podložka sedla s koženými kapsami, kam se ukládají olovněné destičky k vyrovnání zatížení koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, Č, D, H, I, N, mf.

blejskat, ned., kobyla je v říji, 4.1.1.3, B, D, frekv.

blembák, -a, m., jezdecká helma s jedním řemínkem pod bradou, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 3.2.3, B, D, I, int., vf.

blikačky, -ček, f., stínidla zabraňují koni vidět dozadu, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, H,

brát zpátky, fr., jezdec zpomaluje koně, B, D, vf.

brnkačky, -ček, f., chrániče nohou koně proti strouhání, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, D, I, viz strouhavky, štrejcháčky,

braun, -a, m., hnědák, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, H, N, frekv.

brechovat ned., bočit, uhýbání koně ze stanoveného směru, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, D, H, mf.

bryčka, -y, f., kočár nebo vozík pro přepravu jatečních zvířat, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, I, S, frekv.

brzda, -y, f., skřípec, donucovací prostředek k násilnému zkrocení divokého koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, D, mf.

bubák, -a, m., nevšední věc v terénu, které se koně bojí, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.7, B, D, I, frekv.

být na boso, fr., o koni, který nemá podkovy, B, D, I, vf.

být na pérkách, fr., kůň netrpělivě poskakuje na místě, má tendenci se rozběhnout, B, D, 4.3.1, viz caplovat, korzovat, vf.

C

cajk, -u, m., postroj na koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, B, D, H, I, N, viz kšíry, vf.

caplkentre neskl., pomalý pracovní cval, 4.1.1.1, 3.1.2.2.2, 4.2.5, D, H,

caplovat, fr., kůň poskakuje na místě, 4.3.1, B, D, viz být na pérkách, korzovat, frekv.

celta, -y, f., nepromokavá deka na koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, B, D, frekv.

cígle, -ů, m., otěže, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, Č, B, D, H, I, N, vf.

cvalák, -a, m., teplokrevný kůň s cvalovými schopnostmi, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, D, H, vf.

cvalovka, -y, f., druh vyjížděky, kdy koně převážně cválají, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.5, B, D, vf.

Č

čapsy, -ů, m., kožené návleky pro jezdce, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, B, D, I, J, vf.

četéčko, -a, n., český teplokrevník, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, int., vf.

čisté nohy fr., nohy koně, na nichž nejsou dlouhé chlupy, I, mf.

čtvrťkař, -e, m., plemeno quarter horse, který vyniká obrovským zrychlením na čtvrt míle, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, J, int., vf.

čupřina, -y, f., pramen dlouhých žínitých chlupů, které narůstají na temeni domácích koní a spadají na čelo, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.6, D, oj.

čutka, -y, f., rána kopytem, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.5, B, D, int., frekv.

D

dát mu čochy, fr., potrestat koně, 4.3.2, expr., B, D, frekv.

dát mu čochy, fr., naložit koni hodně práce, 4.3.2, expr., B, D, frekv.

déčko, -a, n., šetrný druh udidla, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, D, J, P, frekv.

Dej mu tam botu, fr., agresivně pobídnout koně, 4.3.1, expr., D, viz Nakopni ho, Nalož mu, Napal ho, železem do slabin, mf.

dělat koniny fr., o koni, který neposlouchá jezdce, 4.3.1, B, D, I, viz dělat prasárny, dělat rodeo, frekv.

dělat prasárny, fr., o koni, který neposlouchá jezdce, 4.3.1, expr., B, D, viz dělat koniny, dělat rodeo, frekv.

dělat rodeo, fr., o koni, který neposlouchá jezdce, 4.3.1, B, D, viz dělat koniny, dělat prasárny, mf.

dostat čutanec, fr., kůň kopne jezdce či jiného koně, B, D, frekv.

dostat pod vocas, fr., potrestat koně, expr., D, frekv.

dostihák, -a, m., dostihový kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, H, N, vf.

doškování, -ní, n., přikrývání mokrého či zpoceného koně přikrývkou, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.5, B, D, J, mf.

drbanec, -ce, m., zranění koně od jiného koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.5, 4.2.5, B, D, viz kousanec, škubanec, trhanec, frekv.

drezúrák, -a, m., drezurní kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, H, N, vf.

dřevěnej v hubě, fr., necitlivý kůň vůči udidlu, 4.3.1, expr., B, D, viz huba z oceli, tvrděj v hubě, železná huba, vf.

dvouletek, -ka, m., dvouletý kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, D, J, vf.

E

estéčko, -a, n., stupeň obtížnosti ST na překážce, 4.1.1.1, 4.1.2.1.3, 4.2.7, D, N, vf.

E

fajfka, -y, f., pomůcka donucující koně k poslušnosti, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, B, D, I, vf.

falb, -u, **falba**, -y, m., plavák, kůň se žlutou srstí na tmavě pigmentové kůži, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, 4.3.1, B, D, H, I, N, viz žluťák, mf.

falbok, -u, m., stolička sloužící pro strouhání předních nohou koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, H, N,

festle, -e, f., část nohy koně mezi spěnkovým kloubem a korunkou, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.6, Č, I, oj.

fírák, -a, m., hlava stáda, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, 4.3.1, H, B, viz alfa samec, lídr, mf.

folblút, -a, m., plnokrevný kůň (čistokrevný, na výkonnost prošlechtěný teplokrevný kůň), 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, B, D, H, N, mf.

frísák, -a, m., fríský kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, 4.3.1, B, D, J, viz frísan, vf.

frísan, -a, m., fríský kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, 4.3.1, B, D, S, viz fríská, mf.

frišák, -a, m., energický a temperamentní kůň, hůře ovladatelný, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, H, oj.

fuks, -a, **fuksa**, -y, m., ryzák, kůň s červenou barvou srsti všech odstínů, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, B, D, H, I, N, mf.

futr, -u, m., krmení pro koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, D, I, mf.

futrák, -a, m., člověk starající se o krmení koní a ošetřování, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.2, 4.3.1, Č, B, D, H, I, N, expr., viz futrmajstr, obročník, frekv.

futrmajstr, -a, m., člověk starající se o krmení koní a ošetřování, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.2, 4.3.1, Č, I, viz futrák, obročník,

futrovat ned., krmint koně, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, B, D, I, N, expr., frekv.

futrovna, -y, f., místnost, kde se uschovává krmivo pro koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.4, H, frekv.

G

galopáda, -y, f., rychlá projížďka, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, 4.3.1, D, H, viz lítačka, mf.

galup, -u, m., rychlý cval, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, 4.3.1, Č, H, viz kalup, frekv.

gančák, -a, m., kůň, který nemá pravidelný trénink a kondici, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, J, oj.

gaťas, -u, m., velmi rychlý cval, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, H, J, oj.

gaučák, -a, m., kůň, který má pohodlné chody, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.1, B, D, mf.

gelovka, -y, f., gelová deka pod sedlo určena pro skoky, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, B, D, vf.

grošák, -a, m., zbarvení koně, 4.1.1.1, 3.1.2.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, B, D, vf.

H

hafloš, -e, m., plemeno hafling, 4.1.1.1, 3.1.2.1.1, 4.2.1, D, vf.

hajtra, -y, f., kůň ve špatném fyzickém stavu, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, B, D, I, expr., vf.

halblút, -a, m., polokrevný kůň (teplokrevný kůň, jehož jeden z rodičů je plnokrevník nebo má plnokrevné předky), 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, B, D, H, N, mf.

halfra, -y, f., stájová ohlávka, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, Č, I, viz halftra, stájovka, vazák, oj.

halftra, -y, f., stájová ohlávka, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, H, viz halfra, stájovka, vazák, oj.

hanoverák, -a, m., hannoverský kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.2, 4.2.1, B, D, H, S, frekv.

házet kozla fr., kůň provádí řadu nepřírozených skoků předníma i zadníma nohama současně a značně vyklenuje hřbet, 4.3.1, expr., B, D, H, viz kozlovat, vf.

házlerin, -u, m., nákrčník, řemen poprsního postroje probíhající přes krk koně před kohoutkem a udržující poprsnici ve správné poloze, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, 4.3.1, Č, H, viz nákrčák, mf.

hecpajč, -e, m., bičík, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, Č, I, viz klacek, rajtštok,

hekák, -u, m., hackamore, speciální uzdění bez udidla, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, B, D, frekv.

hengr, -u, m., přívěs na koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, D, mf.

hermelín, -u, m., skvrnitý bělouš, velké oválné skvrny hlavně na zádi, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, D, mf.

herpa, -y, f., Herpes, trichofytóza, nakažlivé plísňové onemocnění kůže, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.7, D, oj.

hesenák, -a, m., hessenský kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, mf.

hezbajč, -e, m., jízdařenský bič, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, D, H, N, viz tágo, tušírka, žíla, mf.

hlezna nízko nad zemí, fr., krátké zápisní kosti zadních končetin, S, mf.

hlezna vysoko nad zemí, fr., dlouhé zápisní kosti zadních končetin, nejsou žádoucí, S, mf.

hnát to, fr., jet nepřiměřenou rychlostí, B, D, frekv.

hodit hubu, fr., spadnout z koně, expr., B, D, N, frekv.

holštýn, -a, m., holštýnský kůň, teplokrevné plemeno, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, D, S, mf.

hopkentre neskl., jízdařenský pracovní cval, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, 4.3.1, H, viz kentre, oj.

hotový kůň, fr., kůň po základním výcviku, B, D, vf.

houpačka, -y, f., styl chodu koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.7, B, D, mf.

hruška, -y, f., část westernového sedla, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, B, D, I, vf.

hryznout si, dok., spadnout z koně, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, meton., 4.3.1, D, N, viz kousnout si, vystoupit z vozejku, oj.

hřebčák, -a, m., ošetřovatel plemenných hřebců, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.2, D, H, N, oj.

huba z oceli, fr. necitlivý kůň vůči udidlu, expr., 4.3.1, B, D, dřevěnej v hubě, tvrdej v hubě, železná huba, mf.

hubert, -a, m., Hubertova jízda, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.7, 4.3.1, B, D, I, viz hubertka, vf.

hubertka, -y, f., Hubertova jízda, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.7, 4.3.1, B, D, J, viz hubert, vf.

huculák, -a, m., huculský kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.2, 4.2.1, B, D, H, frekv.

hudrání, -í, n., hluboké staccato, vzniká v zavřené tlamě, vyjádření spokojenosti nebo přivítání jiného koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.5, J, frekv.

CH

chladák, -a, m., chladnokrevný těžký tažný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.1, 4.3.1, D, H, int., viz chladás, mf.

chladás, -e, m., chladnokrevný těžký tažný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.1, 4.3.1, B, D, H, viz chladák, vf.

chodit na kouli fr., kůň chodí malými vznešenými kroky, J,

!

íbrkurt, -u, m., zajišťovací obříšník, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, H, N, frekv.

izka, -y, f., izabela, zbarvení koně, 4.1.1.1, 4.1.2.1.3, 4.2.1, D, mf.

J

jablečňák, -a, m., zbarvení srsti koně, vybělující bělouš, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, J, oj.

jádro, -a, n., směs krmiva pro koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.4, 4.2.3, B, D, I, S, vf.

Je šlehlej, -fr., kůň smíchaný z více plemen, B, D, frekv.

jelen, -a, m., klusák, teplokrevný kůň s klusovými vlastnostmi, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, 4.3.1, H, viz trapák, oj.

jezdčík, -a, m., jezdec z povolání, zaměstnanec podniku s chovem koní, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.2, Č, I, oj.

jezdit anglii fr., jezdec používá anglický styl jízdy, B, D, vf.

jezdit hubou u země, fr., kůň se snaží vymanit z jezdcovy vůle a je neudržitelný, D, vf.

jezdit western fr., jezdec používá westernový styl jízdy, B, D, vf.

jirčák, -a, m., hřebec, který má jen jedno varle, 4.1.1.1, 4.1.2.3, 4.2.1, J, oj.

jít do plnejch, fr., kůň běží svojí maximální rychlostí, B, D, vf.

jít do ruky fr., kůň vyvíjí veliký tlak na udidlo, tím se stává pro jezdce hůře ovladatelným, 4.3.1, H, viz púlovat, frekv.

jít hlava hlava fr., koně s jezdci běží vedle sebe, D, H, N, oj.

jít jako generál, fr., o koni, který má rychlý a pravidelný krok, B, D, frekv.

jít po pleci fr., kůň nereaguje na pobídky a cválá stále vpřed, H, mf.

jít přes záda fr., kůň jde správným krokem s temenem hlavy jako nejvyšším bodem svého těla, S, mf.

jít s hubou fr., jezdec pohybuje rukama a otěžemi v pohybu krku a hlavy koně, B, D, J, frekv.

jít s koněm, fr., hýbat otěžemi v rytmu koně, B, D, frekv.

jít v lajně, fr., koně jdou vedle sebe, D, frekv.

K

kalup, -u, m., rychlý cval, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, 4.3.1, Č, H, viz galup, frekv.

kamaše, -í, f., chrániče vnitřních stran spěnkového kloubu koní, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2., 4.2.3, 4.3.1, H, viz štráfkamaše, mf.

kaštánek, -u, m., malý mozolovitý výrůstek na vnitřních stranách nohou koně, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.6, B, D, I, vf.

kavalkáda, -y, f., skupina jezdců na koních v krajině, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.4, I, oj.

kentr, -u, m., pomalý pracovní cval, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, Č, D, mf.

kentre neskl., jízdařenský pracovní cval, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, 4.3.1, H, viz hopkentre, mf.

kentrovat ned., cválat, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, H, mf.

klabonos, -u, m., tvar hlavy typický pro kladrubského koně, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.6, B, D, I, expr., vf.

klacek, -cku, m., kavaleta, nízká překážka, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, H, mf.

klacek, -cku, m., bičík, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, 4.3.1, B, D, Č, I, viz hecpajč, rajtštok, frekv.

kladrubák, -a, m., starokladrubský kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, H, J, S, vf.

klkáč, -e, m., kůň se zlovykem klkání, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, D, oj.

klopit na sebe, fr., koně dávají uši dozadu a naznačují jinému koni negativní emoce, B, D, vf.

koblížek, -u, m., koňský exkrement, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.7, B, D, I, expr., frekv.

kolmák, -u, m., kolmý skok, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.5, D, mf.

kolotoč, -e, m., mechanický přístroj pro krokovou práci koní, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, Č, D, frekv.

koňák, -a, m., člověk pohybující se v prostředí koní, popř. vlastník koně nebo jezdec, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.2, 4.3.1, B, D, I, S, viz koňář, vf.

koňář, -e, m., člověk pohybující se v prostředí koní, popř. vlastník koně nebo jezdec, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.2, 4.3.1, B, D, viz koňák, mf.

koněbus, -u, m., vůz pro transport koní, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, B, D, viz méblák, vf.

koňský aristokrat, fr., anglický plnokrevník, I, J, oj.

kopyták, -u, m., háček na kopyta, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, D, I, frekv.

kopytář, -e, m., odborník na strouhání kopyt, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.2, B, D, vf.

koral, -u., m., jízdárna, 4.1.1.1, 4.1.2.3, 4.2.4, D, frekv.

korzovat, ned., netrpělivě pochodovat na místě, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, meton., 4.3.1, D, viz být na pérkách, caplovat, mf.

kousanec, -ce, m., zranění koně od jiného koně, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.5, 4.3.1, B, D, viz drbanec, trhanec, škubanec, vf.

kousnout si, dok., spadnout z koně, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, meton., 4.3.1, N, viz hryznout si, vystoupit z vozejku, oj.

kovboják, -a, m., člověk, který nosí westernové oblečení a jezdí westernový styl, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.2, B, D, expr., vf.

kozlovat ned., kůň provádí řadu nepřirozených skoků předníma i zadníma nohama současně a značně vyklenuje hřbet, 4.1.1.3, 4.1.2.1.1, 4.3.1, H, B, D, viz házet kozla, vf.

královská kobyla fr., kůň se čtyřmi bílými dolními částmi končetin, B, D, J, oj.

kravička, -y, f., strakatý kůň, především paint horse, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, B, D, oj.

krokovat koně, fr., po rychlé jízdě dostat koně do klidového stavu, B, D, frekv.

krokovka, -y, f., druh vyjížďky, kdy koně neběhají, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.5, B, D, vf.

kropenatá huba, fr. nepigmentované, růžové skvrnky na jinak tmavé kůži okolo huby a nozder, které se mohou s přibývajícím věkem zvětšovat, D, mf.

kroskántry neskl., f., jízda krajinou, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, D, H, vf.

kruhovka, -y, f., kruhová jízdárna, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.4, B, D, vf.

kryták, -u, m., krytá hala, jízdárna, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.4, B, D, I, vf.

křeslo, -a, n., westernové sedlo, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, B, D, mf.

křížovatka, y, f., nečistokrevný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.1, expr., B, D, I, mf.

ksichtit se, ned., o koni, který dává uši dozadu, nebo jiné výjevy, kterými dává najevo jinému koni negativní emoci, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, metaf., B, frekv.

kšíry, -ů, m., postroje na koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, D, I, int., viz cajk, frekv.

kurt, -u, m., obříšník, širší popruhový nebo kožený pás opatřený zápřežkami a zápinkami obepínající trup koně za kohoutkem, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, Č, H, frekv.

kurtovat ned., dotahovat podbřišník nebo obříšník 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, B, D, frekv.

kýbl, -u, m., jezdecká helma, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, B, D, H, N, expr., mf.

kyselý, kůň, který nemá chuť závodit, 4.1.1.2, D, N, mf.

L

labutí krk fr., delší, klenutý a k hlavě se zužující tvar krku, D, I, J, S, frekv.

lála, -y, m., pomalý a klidný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.2.4, 4.2.1, 4.3.1, B, D, viz langsamák, mf.

langsamák, -a, m., pomalý a klidný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, 4.3.1, D, viz lála, mf.

legínkář, -e, m., člověk, který jezdí anglický styl a nosí k tomu příslušné oblečení, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.2, expr., B, D, vf.

levák, -a, m., kůň, který se lépe otáčí na levou stranu, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.1, D, S, mf.

letoun, -a, m., rychlý kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.1, I,

lídr, -a, m., hlava stáda, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, 4.3.1, B, D, S, int., viz alfa samec, fírák, mf.

lítačka, -y, f., rychlá vyjíždka, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.5, B, D, viz galopáda, frekv.

lonžák, -u, m., lonže, dlouhý provaz pro práci při lonžování, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, B, D, vf.

lot, -u, m., skupina koní při tréninku, 4.1.1.1, 4.1.2.3, 4.2.7, D, J, oj.

lucerna, -y, f., odznak na hlavě koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.6, D, J, S, vf.

M

macna, -y, f., tlustá kobyla, 4.1.1.1, 4.1.2.2.4, 4.2.1, expr., B, D, mf.

mač, -e, m., teplý nápoj prospívající kondici koní, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, Č, H, I, frekv.

marše, -e, f., mimochod v klusu koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, J, oj.

mazák, -a, m., starší zkušený kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.1, B, D, S, vf.

mazlička, -y, f., nejčastěji mladá kobyla před výcvikem, která vyhledává společnost lidí, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, expr., B, D, oj.

medvědí noha, fr., vada postoje, přední noha je podlomena dopředu, D, J, S,

méblák, -u, m., vůz pro transport koní, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, 4.3.1, H, N, int., viz koněbus, frekv.

medvěd, -a, m., o koni v zimě, kdy má dlouhou srst, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, B, D, frekv.

místovat ned., čistit box, 4.1.1.3, B, D, Č, H, vf.

mít máslo, fr., o zpoceném koni, kterému se vytvoří bílá pěna na srsti, B, D, mf.

mít našlápnuto, fr., o koni, který má rychlý krok, B, D, frekv.

mít odpich, fr., kůň rychle vystartuje do rychlého běhu, B, D, frekv.

mít železo v hubě, fr., kůň jezdí s udidlem, B, D, frekv.

mléčná huba, fr., nepigmentovaná, růžová huba koně, často spojená s lysinou, D, I, mf.

mlsačka, -y, f., odměna po jízdě, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, 4.3.1, B, D, viz mlaska, pamlsek, frekv.

mlska, -y, f., odměna po jízdě, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, 4.3.1, B, D, viz mlsačka, pamlsek, mf.

moučná huba, fr. nápadně světle zbarvená huba koně, D, mf.

mourek, -ka, m., kůň zbarvený do šedé barvy, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, D, J, mf.

mušák, -ka, m., zbarvení koně, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, D, I, mf.

mrtvá váha fr., hmotnost všech věcí, které kůň nese, s výjimkou jezdce, Č, frekv.

myšák, -a, m., druh koně podle zbarvení, šedý plavák, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, I, frekv.

myší ocas, fr., velmi řídký ocas koně, plemenný znak např. u appaloosy, může mít i různé jiné příčiny, D, I, mf.

N

naběrák, -u, m., nářadí na úklid boxů, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, D, vf.

nabušenej, o koni, který má více energie, než jezdec vyžaduje, 4.1.1.2, 4.3.1, expr., B, D, viz nacpanej, nadupanej, našlápnete, vf.

nacámovat, dok., nauzdit a neseclat koně, 4.1.1.3, 4.1.2.1.1, H, oj.

nacpanej, o koni, který má více energie, než jezdec vyžaduje, 4.1.1.2, 4.1.2.2.3, meton., 4.3.1, B, D, expr., viz nabušenej, nadupanej, našlápnete, mf.

načatý, kůň trpící na šlachy při velké námaze, 4.1.1.2, 4.1.2.2.3, meton., H, oj.

nadupanej, o koni, který má více energie, než jezdec vyžaduje, 4.1.1.2, 4.1.2.1.2, expr., B, D, viz nabušenej, nacpanej, našlápnete, vf.

nafrišovaný, kůň mající dostatek síly a chuti závodit, 4.1.1.2, 4.1.2.2.2, D, H, N, mf.

Nakopni ho, fr., agresivně pobízet koně, 4.3.1, expr., B, D, viz Dej mu tam botu, Nalož mu, Napal ho, železem do slabin, vf.

nákrčák, -u, m., nákrčník, řemen poprsního postroje probíhající přes krk koně před kohoutkem a udržující poprsnici ve správné poloze, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, 4.3.1, 4.3.2, B, D, H, viz házlerin, vf.

nákrčák, -u, m., odpocovací deka určena pouze na krk, 4.3.2, B, D, mf.

Nalož mu, fr., agresivně pobízet koně, 4.3.1, expr., B, D, viz Dej mu tam botu, Nakopni ho, Napal ho, železem do slabin, mf.

nánosák, -u, m., součást uzdění, nánosník, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, D, mf.

napadat na předky, fr., o koni, jež má zdravotní problémy s předními končetinami, 4.3.1, B, D, frekv.

Napal ho, fr., agresivně pobízet koně, 4.3.1, expr., B, D, viz Dej mu tam botu, Nakopni ho, Nalož mu, železem do slabin, frekv.

napálit to, fr., kůň se nepřiměřeně rozběhl, 4.3.1, B, D, viz naprat to, vf.

napojit koně, fr., součást výcviku, kdy jde neuvázaný kůň poslušně kamkoli za cvičitelem, B, D, vf.

naprat to, fr., kůň se nepřiměřeně rozběhl, 4.3.1, B, D, viz napálit to, vf.

našlápnutej o koni, který má více energie, než jezdec vyžaduje, 4.1.1.2, 4.1.2.2.3, meton., 4.3.1, expr., B, D, viz nabušenej, nacpanej, nadupanej, vf.

náušáky, -ů, f., povlaky na uši proti hmyzu, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, B, D, vf.

nečistý chod, fr., nepravidelný chod obsahující mimochody, D, I, vf.

nedělní nemoc fr., vzniká při nadměrné zátěži po několikadenním klidu, B, D, I, mf.

nízko v krvi, fr., určení koně podle podílu plnokrevníků v rodokmenu, D, J, oj.

nugetka, -y, f., druh koně podle zbarvení, strakoš, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, 4.3.1, expr., B, viz strakáč, mf.

Q

obročník, -a, m., člověk starající se o krmení koní a ošetřování, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.2, 4.3.1, Č, D, H, viz futrák, futrmajstr,

odpocka, -y, f., deka s absorpční schopností, která vpije koňský pot do sebe, „odpocovací“ deka, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, 4.3.1, D, viz odpocovačka, švícka, oj.

odpocovačka, -y, f., deka s absorpční schopností, která vpije koňský pot do sebe, „odpocovací“ deka, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, 4.3.1, B, D, viz odpocka, švícka, vf.

oháňka, -y, f., koňský ocas, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.6, B, D, I, frekv.

okšírovat koně fr., dát koni postroj, I, frekv.

oliva, -y, f., druh udidla, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, D, J, int., vf.

P

padat na předek, fr., o koni, jež má zdravotní problémy s předními končetinami, 4.3.1, B, D, vf.

pajč, -e, m., bič, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, H, oj.

páka, -y, f., pákové udidlo, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, B, D, vf.

pamlsek, -ku, m., odměna po jízdě, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, 4.3.1, B, D, viz mlaska, mlsačka, frekv.

pankáč, -e, m., kůň s ostříhanou hřívou, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, B, D, mf.

papírák, -a, m., registrovaný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, B, D, frekv.

parelka, -y, f., provazová ohlávka, kterou propagoval Pat Parelli, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, B, D, I, frekv.

parkurák, -a, m., parkurový kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, H, J, N, vf.

pejnták, -a, m., plemeno paint horse, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, vf.

pepiniér, -a, m., vybraný plemenný hřebec vysoké plemenné hodnoty, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, Č, oj.

pérka, -ek, n., kožené kotníkové jezdecké boty, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.3, B, D, I, J, vf.

piaf -a, **piafa** -y, m., druh klusu koně, figura španělské jezdecké školy, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, H, I, P,

pígl, -u, m., třmen, kovová součást jezdeckého sedla, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, Č, H, I, N, frekv.

píglerin, -u, m., třmenový řemen, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, H, oj.

piglovat ned. jezdec přejíždí napjatými otěžemi koni po krku směrem k hlavě a zpět a tím prodlužuje délku jeho cvalových skoků, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, 4.3.1, Č, I, int., viz vyjetí rukama, mf.

píchat ned., o koni, který kulhá, 4.1.1.3, 4.1.2.1.1, H, oj.

plácet se v sedle, fr., jezdec špatně vysedává, 4.3.1, expr., B, D, viz pleskat se v sedle, skákat na páteři, frekv.

placky, -cek, f., špatně ostrouhaná kopyta, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.6, B, D, mf.

pláták, -u, m., druh kočáru do zápřahu, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, S, mf.

pleskat se v sedle, fr., jezdec špatně vysedává, 4.3.1, expr., B, D, viz plácet se v sedle, skákat na páteři, frekv.

plná huba fr., plný chrup dospělého koně, I, mf.

plňas, -e, m., anglický plnokrevník, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, J, vf.

pobrat koně fr., jezdec zkrátí otěže, B, D, vf.

podávky, -vek, f., dlouhé vidle na seno, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, D, mf.

pod sedlem, fr., o koni, který je osedlaný, B, D, vf.

podbřišák, -u, m., podbřišník, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, B, D, I, vf.

podkolenka, -y, f., spodní část dolní končetiny koně v bílé barvě, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.6, 4.3.1, B, D, N, viz ponožka, punčocha, vf.

podkovák, -a, m., speciální hřebík připevňující podkovu ke kopytu, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, Č, I, vf.

podocasák, -u, m., podocasník, pomůcka pro udržení sedla ve správné pozici, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, B, D, vf.

podpínák, -u, m., podpínací řemínek na uzdění, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, B, D, vf.

podsedlovka, -y, f., podsedlová deka, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, B, D, vf.

pohodovka, -y, f., krátká, pomalá jízda, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.5, B, D, vf.

polokrevák, -a, m., polokrevný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, H, vf.

ponožka, -y, f., spodní část dolní končetiny koně v bílé barvě, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.6, 4.3.1, B, D, N, S, viz podkolenka, punčocha, vf.

poprsák, -u, m., poprsník, řemen zabraňující sklouznutí sedla dozadu, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, B, D, H, vf.

pošťák, -a, m., plemenný hřebec, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, 4.3.1, H, viz pušťák,

pracák, -u, m., pracovní klus, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.5, 4.3.2, D, vf.

pracák, -u., m., pracovní cval, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.5, 4.3.2, D, vf.

prasknout dok., o koni, který utrpěl úraz šlachy, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, meton., 4.3.1, H, viz rupnout, mf.

pravák, -a, m., kůň, který se lépe točí na pravou stranu, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, D, J, mf.

prdeláč, -e, m., robustní kůň, typ jako např. quarter horse, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, B, D, mf.

probekentr, -u, m., zkušební cval, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.2, 4.2.5, 4.3.1, H, viz prubikentre,

provazovka, -y, f., provazová ohlávka, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, B, D, frekv.

provozák, -a, m., kůň, který se půjčuje zákazníkům při vyjíždkách, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, int., frekv.

prubíř, -e, m., hřebec používaný ke zkoušení klisen na říji, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, Č, I, frekv.

prubikentre neskl., zkušební cval, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.2, 4.2.5, 4.3.1, H, viz probekentr,

prubištont, -u, m., místo určené ke zkoušce říje klisny, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.4, H, oj.

prubovat ned., zjišťovat, zda je klisna v říji, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, H, frekv.

předky, -ů, m., přední nohy, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.6, B, D, vf.

přelíznout dok., nepoctivě vyčistit koně, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, meton., B, D, S, expr., vf.

převalák, -a, m., kůň Przewalského, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, H, mf.

přikurtovat, dok., přivázat koně, 4.1.1.3, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.2, B, D, frekv.

připouštět ned. dovézt klisnu k hřebci za účelem oplodnění, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, meton., B, D, Č, vf.

pstružák, -a, m., bílý kůň s červenými puntíky, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, D, I, oj.

pucajk, -u, m., čistící potřeby na čištění koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, H, frekv.

pucovat, ned., čistit koně, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, B, D, N, vf.

pulér, -a, m., hůře ovladatelný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, Č, H, mf.

pulování, -ní, n., kůň zvyšuje rychlost víc, než si jezdec přeje, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, Č, mf.

púlovat ned., kůň vyvíjí veliký tlak na udidlo, tím se stává pro jezdce hůře ovladatelným, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, 4.3.1, H, viz jít do ruky, oj.

punčocha, -y, f., dolní část koňské končetiny v bílé barvě, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.6, 4.3.1, B, D, N, viz podkolenka, ponožka, vf.

pušťák, -a, m., plemenný hřebec, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, 4.3.1, H, viz pošťák, mf.

Q

quartrák, -a, m., plemeno quarter horse, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, B, D, frekv.

R

rajbovat ned., fyzicky trestat koně, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, 4.3.1, H, viz rúcat, mf.

rajtovat ned., jezdit na koni, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, B, D, expr., int., vf.

rajťák, -a, m., jezdec na koni, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.2, B, D, Č, H, I, J, vf.

rajtky, -ek, f., jezdecké kalhoty, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, B, D, I, vf.

rajtfleky, -ů, m., kožené chrániče na jezdeckých kalhotách, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, I, mf.

rajtštok, -u, m., biččík, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, Č, H, I, viz hecpajč, klacek, mf.

rap, -a, **rapa**, -y, m., vraník, kůň s černou srstí na tmavošedé kůži, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, H, oj.

rašple, -e, f., hrubý pilník na strouhání kopytní rohoviny, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, B, D, I, int., frekv.

rašplovat ned., strouhat kopyta koně, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, I, frekv.

rejžovat, ned. čistit koně, 4.1.1.3, 4.1.2.1.1, 4.3.1, B, D, viz pucovat, frekv.

remonta, -y, m., kůň, který se právě obsedá, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, D, I, N,

renfleky, -ů, m., kožené záplaty jezdeckých kalhot, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, H, I, N,

rotovat, ned., kůň netrpělivě poskakuje na místě, 4.1.1.3, 4.1.2.1.1, 4.3.1, B, D, viz caplovat, být na pérkách, frekv.

rozejít se dok., dostat koně do tempa, 4.1.1.3, B, D, H, oj.

růcat ned., fyzicky trestat koně, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, 4.3.1, H, viz rajbovat, oj.

rupnout dok., o koni, který utrpěl úraz šlachy, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, meton., 4.3.1, H, N, viz prasknout, mf.

ryzáček, -ka, m., zbarvení koně, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, B, D, frekv.

S

sázet bobky, fr., kůň vykonává fyzickou potřebu, B, D, frekv.

sbalit se, dok., kůň ohne krk do oblouku pod vedením jezdce, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, metaf., B, D, vf.

sedlovna, -y, f., zázemí pro jezdce, kam se odkládají i postroje na koně, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.4, B, D, I, J, vf.

sednout si na prdel, fr., kůň prudce zastaví, expr., B, D, vf.

skákat bednu, fr., druh překážky, D, mf.

skákat na páteři, fr., jezdec špatně dosedává do sedla, 4.3.1, expr., B, D, viz plácet se v sedle, pleskat se v sedle, mf.

skočné, -ho, n., připouštěcí poplatek, který platí majitel klisny, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.5, Č, vf.

sněhulák, -a, m., druh udidla, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, J, vf.

slejd, -u, m., druh úkroku ve westernové jízdě, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, D, mf.

slintáky, -ů, m., gumy k udidlu proti skřípnutí koutků, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, B, D, vf.

schovat se za otěž fr., kůň se vymkne ruce jezdce a ohne krk, B, D, S, vf.

soumař, -e, m., soumarský kůň zvyklý nosit velký náklad, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, I, mf.

splavený, o koni, který je hodně zpocený, 4.1.1.2, B, D, vf.

stájník, -a, m., osoba vykonávající všechny stájové práce, mimo stáj ale s koněm nepracuje, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.2, I,

stájovka, -y, f., stájová ohlávka, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, 4.3.1, B, D, H, viz halfra, halftra, vazák, vf.

stát ned., kůň prokazuje vytrvalecké vlohy, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, meton., H, oj.

stát na uších fr., o koni, který je zcela vyčerpán, H, N, mf.

stavět svíce fr., kůň se staví na zadní nohy, vzpíná se, H, N, mf.

stíhání, -ní, n., vada v pohybu koně, kůň zasahuje přední nohou zadní nohy, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.5, I,

stíhavka, -y, f., speciální podkova, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, I, mf.

stihlo, -a, n., stihlové udidlo, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, D, I, frekv.

stirup, -u, m., třmen, 4.1.1.1, 4.1.2.3, 4.2.3, D, J, frekv.

strakáč, -e, m., druh koně podle zbarvení, strakoš, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, 4.3.1, B, D, J, S, viz nugetka, vf.

strouhavky, -ek, f., chrániče nohou koně proti strouhání, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, 4.3.1, D, I, viz brnkačky, štrejcháčky, vf.

stříhat ušima, fr., kůň rychle hýbe ušima, když slyší něco nevšedního či čeká na pobídku, B, D, N, vf.

sváteční nemoc fr., vzniká při nadměrné zátěži po několikadenním klidu, 4.3.1, B, D, I, viz nedělní nemoc, oj.

š

šejtrok, -u, m., sedlo, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, H, oj.

šimbajny, -n, m., bolestivé změny na okostici nejčastěji u rychle se vyvíjejících mladých koní, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, I, J, oj.

šiml, -a, m., kůň plesnivé barvy, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, B, D, vf.

šklebit se, ned., kůň naznačuje jinému koni nebo jezdcí nevoli, 4.1.1.3, 4.1.2.2.4, 4.3.1, expr., B, D, viz ksichtit se, frekv.

škubanec, -ce, m., zranění koně od jiného koně, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.5, 4.3.1, expr., B, D, viz kousanec, trhanec, vf.

šlaufcígl, -u, m., průvlečná otěž, která brání koni zvednout hlavu, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.3, 4.2.3, H, oj.

šmajchlovat, ned., mazlit se s koněm, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, expr., B, D, mf.

špinavák, -a, m., kůň, který se vyválel v nečistotě, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, 4.3.2, B, oj.

špinavák, -a, m., kůň smíchaný z více plemen, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, 4.3.1, 4.3.2, B, D, viz křížovatka, mf.

šporna, -y, f., plastová ostruha, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, D, N, frekv.

štajgrpysk, -u, m., speciální uzdění určené k vodění koní, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.2, 4.2.3, D, H, viz štajgr, oj.

štajgepysk, -u, m., stájové udidlo, kovová část ohlávky, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, Č, N,

štičí hlava fr., tvar hlavy typický pro arabské plnokrevníky, B, D, I, J, S, vf.

štont, -u, m., místo ve stáji obývané koněm, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.4, D, I, N, mf.

štrajcpán, -a, m., přívora, která odděluje jednotlivá stání pro koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, I,

štajgr, -u, m., speciální uzdění určené k vodění koní, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, D, viz štajgrpysk, frekv.

štráfkamaše, -í, f., chrániče vnitřních stran spěnkového kloubu koní, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, H, viz kamaše, oj.

štrejcháčky, -ů, m., chrániče nohou koně proti strouhání, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, I, viz brnkačky, strouhavky, mf.

štruple, -e, f., podpínka, dvoudílný řemen zapínaný pod břichem koně a sloužící k upevnění sedla, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, H, int., oj.

štycovat ned., náhled zastavovat před překážkou, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, H, mf.

štycování, -ní, n., neposlušnost koně, kůň odmítá pohyb vpřed, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, I, oj.

švamovat ned., omývat koně houbou, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, D, H, N, mf.

švicka, -y, f., deka s absorpční schopností, která vpije koňský pot do sebe, „odpocující“ deka, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, 4.3.1, I, viz odpocovačka, frekv.

švunk, -u, m., kmih, energie pohybu koně závislá na odrazu zadních končetin, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, H, mf.

I

tágo, -a, n., jízdárenský bič, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, 4.3.1, D, H, viz hezbajč, tušírka, žíla, mf.

Ten má mety, fr., o koni, který běží rychle, B, D, vf.

Ten mě sejme, fr., o koni, který je nevyzpytatelný; ten kůň mě shodí, expr., B, D, frekv.

teplák, -a, m., teplokrevný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, 4.3.1, B, D, viz teplokrevák, frekv.

teplokrevák, -a, m., teplokrevný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, 4.3.1, B, D, H, teplák, vf.

tétéčko, -a, n., stupeň obtížnosti TT na překážce, 4.1.1.1, 4.1.2.1.3, 4.2.5, B, D, N, vf.

tkalcování, -í, n., přešlapování na místě, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.5, 4.3.1, D, I, viz caplování, frekv.

traktor, -u, m., robustní kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, expr., D, oj.

trap, -u, m., klus, středně rychlý dvojdobý chod koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, D, H, vf.

trapák, -a, m., klusák, teplokrevný kůň s klusovými vlastnostmi, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.1, 4.3.1, Č, H, N, viz jelen, vf.

trapování, -ní, n., klusání, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, Č, vf.

trapovat ned., klusat, 4.1.1.3, 4.1.2.2.2, D, H, vf.

trdlice, -e, f., vrstva sedla, na které je umístěna kůže, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, I, oj.

trenza, -y, f., uzdečka, jednoduchý druh uzdění používaný při základním výcviku koní a jezdců, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, Č, D, H, I, oj.

trhanec, -ce, m., zranění koně od jiného koně, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.4, 4.2.5, 4.3.1, expr., B, D, viz kousanec, škubanec, vf.

trhat hubou, fr., o koni, který nesnese udidlo a chce ho vyndat, B, D, vf.

trojáky, -ů, f., vidle na seno, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, B, D, mf.

trojnožka, -y, f., stojan při strouhání kopyt, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, B, D, mf.

tušírka, -y, f., jezdecký bič, 4.1.1.1, 4.1.2.3, 4.2.3, 4.3.1, D, viz hezbajč, tágo, žíla, mf.

tvarohové nohy fr., bílé nohy koně, B, D, H, N, frekv.

tvrdej v hubě, fr., necitlivý kůň vůči udidlu, 4.3.1, B, D, viz dřevěnej v hubě, huba z oceli, železná huba, vf.

tygr, -a, m., skvrnitý bělouš, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, D, oj.

U

úhoří pruh, fr., černý pruh po celé délce páteře koně, B, D, vf.

ujíždí prdel, fr., typ pohybu při rychlém rozběhu, u plemen jako quarter horse, B, D, vf.

upulování, -í, n., brzké vyčerpání koně z důvodu přílišného brzdění jezdcem, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.5, D, I, S, oj.

V

vazák, -u, m., stájová ohlávka, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, 4.3.1, B, H, I, J, viz halfra, halftra, stájovka, vf.

Velká, -é, n., jezdecká soutěž Velká Pardubická, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.7, B, D, I, J, vf.

velšan, -a, m., velšský pony, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.1, D, I, mf.

víchovat, ned., vytírat slámou zpoceného koně, 4.1.1.3, 4.1.2.1.1, D, mf.

vištuch, -u, m., dečka pod sedlo, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, H, mf.

vnitřník, -a, m., hřebec s oběma nesestouplými varlaty do šourku, zadržnými v dutině břišní, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.1, D, mf.

vodič, -e, m., kůň, který dělá nejvhodnější tempo pro svého stájového druha, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.1, Č, vf.

vyklopit někoho, fr., kůň shodí jezdce, B, D, vf.

vyjetí bičem fr., pobídnutí koně bičem po zadku, v rytmu jezdec současně ukazuje bič koni u hlavy, Č, mf.

vyjetí rukama fr., jezdec přejíždí napjatými otěžemi koni po krku směrem k hlavě a zpět a tím prodlužuje délku jeho cvalových skoků, 4.3.1, Č, viz piglovat, frekv.

vykotálet se, dok., kůň se vyválí v nečistotě, 4.1.1.3, 4.3.1, viz vyprasit se, frekv.

vykrokovat se, dok., po rychlejší jízdě se musí určitou dobu chodit v kroku, 4.1.1.3, 4.1.2.1.1, B, D, vf.

vypálit, dok., kůň se rychle rozběhne z kroku, 4.1.1.3, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.3, meton., B, D, vf.

vyprasit se, dok., kůň se vyválí v nečistotě, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, meton., 4.3.1, expr., B, D, viz vykotálet se, mf.

vyštuch, -u, m., bílá dečka, která se pokládá pod sedlo, 4.1.1.1, 4.1.2.2.2, 4.2.3, Č, I, mf.

vykousat se do hrudníku fr., neposlušnost koně, kůň ohýbá hlavu až k hrudníku, S, oj.

vysoko v krvi, fr., určení koně podle podílu plnokrevníků v rodokmenu, I, J, mf.

vystoupit si, dok., spadnout z koně, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, metaf., 4.3.1, B, D, viz vystoupit z vozejku, vf.

vystoupit z vozejku, fr., spadnout z koně, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, metaf., 4.3.1, D, N, viz vystoupit si, mf.

vytahovat se ned., o koni, který neposlouchá jezdce, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, meton., H, oj.

vytažený, fr. kůň v nejvyšší tréninkové zátěži, 4.1.1.2, D, I, N, oj.

vyvazovačky, -ček, f., vyvazovací otěže, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, D, vf.

vezít ruku fr., jezdec nezvládá koně, a ten s ním utíká pryč, H, oj.

vezít to trapem fr., kůň běží nepřiměřenou rychlostí, B, vf.

W

westerňák, -a, m., jezdec užívající westernový styl jízdy, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.2, B, D, frekv.

Z

zadky, -ů, m., zadní nohy koně, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2., 4.2.6, B, D, vf.

zajíždět, ned., trénovat mladého koně, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, meton., B, D, vf.

zalehávačka, -y, f., přílišné naklonění koně při zatáčení, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.5, B, oj.

zapáskovaný, kůň, který je v ohradě, 4.1.1.2, B, D, frekv.

zapáskovat se, dok., zařadit se s koněm za jiného koně, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, metaf., B, D, frekv.

zapíchnout to, fr., kůň se v běhu rychle a nečekaně zastaví, např. před překážkou, B, D, vf.

zápinky, -ek, f., pásky u sedla, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, l, mf.

zasednout, dok., jezdec se mírně zakloní v sedle, 4.1.1.3, 4.1.2.2.3, meton., B, D, vf.

zášlap, -u, m., zranění koně šlápnutím si do spěnky, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4,2,7, D, mf.

zateplováky, -ů, m., zateplovací bandáže na nohy, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2, 4.2.3, B, D, frekv.

zelený, mladý kůň s neukončeným tělesným vývojem, který se ještě nedostal do formy, 4.1.1.2, l, oj.

zétemko, -a, n., stupeň obtížnosti ZM při překážce, 4.1.1.1, 4.1.2.1.3, 4.2.5, D, l, vf.

zetko, -a, n., stupeň obtížnosti Z při překážce 4.1.1.1, 4.1.2.1.3, 4.2.5, D, l, N, vf.

zételko, -a, n., stupeň obtížnosti ZL při překážce, 4.1.1.1, 4.1.2.1.3, 4.2.5, D, l, vf.

zkoušení klisen fr., zjišťování, zda je klisna v říji, B, Č, mf.

zvony, -ů, m., ochrana kopytních patek, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, B, l, int., vf.

Ž

žabka, -y, f., mladá růžová skvrnka na dolním pysku koně, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.6, D, l, mf.

žebrák, -a, m., špatný kůň, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.1, H, N,

železná huba, fr., necitlivý kůň vůči udidlu, 4.3.1, expr., B, D, viz dřevěnej v hubě, huba z oceli, tvrdej v hubě, frekv.

želví huba, fr., tmavě zbarvená lysá huba posetá růžovými skvrnami, D, mf.

Žere jako kombajn, fr., o koni, který spořádá výrazné množství potravy, expr., B, D, mf.

žiletka, -y, f., tenké udidlo, které je ostré a používá se u těžce ovladatelných koní, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, meton., 4.2.3, B, H, vf.

žíla, -y, f., jízdařenský bič, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.3, 4.3.1, H, N, viz hezbajč, tágo, tušírka, vf.

žíně, -í, f., koňský ocas, 4.1.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.6, expr., D, mf.

žebříňák, -u, m., žebřinový vůz používaný k převážení sena a slámy, 4.1.1.1, 4.1.2.1.2., 4.2.3, l, mf.

železem do slabin, fr., agresivně pobídnout koně, 4.3.1, viz Dej mu tam botu, Nakopni ho, Nalož mu, Napal ho, B, D, frekv.

žluták, -a, m., plavák, zbarvení koně, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.1.2.2.3, metaf., 4.2.1, 4.3.1, viz falb, mf.

žrádelník, -u, m., nádoba, kam se podává koni krmení, 4.1.1.1, 4.1.2.1.1, 4.2.3, B, D, vf.

6 ZÁVĚR

Předmětem naší práce bylo shromáždit reprezentativní vzorek nejčastěji užívaných slangových výrazů v zájmové mluvě rekreačního jezdeckví a analyzovat je podle zvolených kritérií. Ke sběru jazykového materiálu jsme využili metodu poslechovou, excerpci odborné literatury, populárně naučné literatury, populárně naučných časopisů a internetového slovníku, metodu dotazníkovou a metodu zjišťování frekvence užití jazykových prostředků. Celkem dotazník vyplnilo 18 respondentů.

Všemi metodami jsme získali 443 sociolektismů. Konkrétně jsme excerpovali Výběrový slovník českých slangů od J. Hubáčka, časopis Naše řeč, beletrizovanou literaturu Dostihová čítanka a Můj rok s koňmi, populárně naučnou literaturu Chov koní přirozeným způsobem, Práce ze země, časopis Jezdeckví a Svět koní a internetový slovník Koňský slovník. Poslechovou metodu jsme uplatnili na třech námi vybraných místech, Jezdecký oddíl Heřmanova Huť, Ranč Červený Mlýn v Lisově a Stáj Chiei v Kbelanech, nacházející se v Plzeňském kraji.

Na základě prostudované odborné literatury jsme se v předložené práci pokusili o vymezení hranice mezi profesní a zájmovou mluvou oboru jezdeckví. Díky osobním zkušenostem se naším hlavním zájmem stalo rekreační jezdeckví spjaté s mluvou zájmové skupiny. Hranici mezi těmito dvěma obory však chápeme jako velmi volnou. Na základě analýzy sebraného slangového materiálu lze potvrdit, že v zájmové mluvě rekreačního jezdeckého sportu se objevují prvky z profesní mluvy jezdeckví (např. *pérka, rajták*), ale také i zcela specifické výrazy (např. *koblížek, nacpaný, žrádelník*).

Zaznamenány byly také jevy, které představují v profesní a zájmové mluvě odlišný význam (např. pojem *klacek* využíváme v zájmovém prostředí jako označení pro jezdecký bičík, v profesním sportu slovo označuje bariéru v dostihové dráze; pojem *stájovka* chápeme v zájmovém slangu jako univerbizaci pojmu stájová ohlávka, v profesní mluvě představuje doběh dvou a více koní ze stejné stáje do cíle na prvních místech).

Sebraný jazykový materiál jsme analyzovali z jazykových i mimojazykových aspektů. Zkoumání jazykových aspektů sociolektu se týkalo roviny morfologické a lexikologické; u sociolektismů jsme zjišťovali také míru expresivity. Z aspektů mimojazykových jsme na základě dotazníkového šetření zkoumali věk a vzdělání respondentů a frekvenci užití sociolektismů.

Sociolektismy jsme rozdělili na jednoslovné a víceslovné lexémy. Jednoslovné výrazy jsme analyzovali z hlediska příslušnosti ke slovnímu druhu, způsobu tvoření a u substantiv z hlediska zařazení k sémantické skupině. U jednoslovných sociolektismů i frazeologismů byly určovány významové vztahy, dále pak zařazení k expresivitě a mezi interslangové výrazy. U každého slangového hesla jsme označili zdroj sběru, jelikož se objevila i slova, která jsme excerpovali v literatuře, ale poslechovou a dotazníkovou metodou jsme je nezaznamenali. Expresivita je vyznačena pouze u výrazů získaných metodou dotazníkovou a poslechovou. Frekvenci užití sociolektismu jsme určovali jen u výrazů, u nichž respondenti označili aktivní užívání.

Jazykové prostředky zaznamenané poslechovou metodou pocházejí z odposlouchání autentických a spontánních projevů uživatelů přímo v terénu. U těchto sociolektismů převažuje vysoká frekvence užívání. Naším záměrem nebylo jen shromáždit mnohačetné výrazivo, které uživatelé znají jen z doslechu či ho vyčetli v literatuře, pokusili jsme se sebrat sociolektismy užívané v běžné komunikaci v jezdeckém prostředí. Tento sběr jsme následně porovnávali s excerpovanými slangovými hesly, kdy jsme došli k závěru, že uživatelé z míst, kde jsme sběr prováděli, některé excerpované sociolektismy sice znají, ale nepoužívají (např. *blikačky*, *brnkačky*, *pošťák*, *štajgepysk*). U těchto sociolektů nebyla prováděna metoda zjišťování frekvence.

V úvodu práce jsme si stanovili 3 hypotézy. Na základě zařazení jezdeckví ke sportovním disciplínám jsme předpokládali výskyt interslangových výrazů užívaných i v jiných sportovních disciplínách. Tato hypotéza se však nepotvrdila. Z interslangových slov užívaných v jiných sportech můžeme uvést pouze příklad z motoristického, leteckého a horolezeckého slangu (*blembák*), z leteckého

a automobilového slangu (*kšíry*), ze sportovního slangu (čtvrkař) nebo z motoristického slangu (*rajtovat*). Zaznamenali jsme tedy malý počet dokladů sportovního interslangového výraziva. Objevila se však řada jiných interslangových názvů, např. z televizního slangu (*čtětěčko*), z řeznického slangu (*chladaák*), z divadelního slangu (*méblák*), z knoflíkářského slangu (*oliva*) aj. Nepotvrzení této hypotézy může být dáno jistou uzavřeností jezdeckého prostředí a nepronikání jeho mluvy do jiných slangových oblastí.

Dále jsme očekávali vzhledem k povaze prostředí zájmového jezdeckého slangu vysoký stupeň expresivity. Tato hypotéza se potvrdila jen částečně. Expresivita byla označována pouze na základě naší zkušenosti a znalosti významu sociolektů a zkušenosti respondentů. Expresivita se v našem sběru objevuje pouze ojediněle (např. *Dej mu tam botu, koblížek, legínkář, nugetka*). Přítomnost expresivního příznaku není tedy charakteristickým jevem sociolektismu v rekreačním jezdeckém sportu.

Další hypotéza pojednávala o výskytu názvů dějů a sloves spjatým s pohybem koní. Zaznamenali jsme názvy spjaté s pracovní činností koně (např. *hopkentre, pracák, pulování*), činností jezdce (*doškování*) a činností koně ve stádě (např. *drbanec, trhanec*). Ze sloves můžeme uvést jako příklad *brechovat, kentrovat, kozlovat*. Tuto hypotézu pokládáme za potvrzenou.

Po analýze získaného slangového materiálu můžeme dojít k závěru, že nejčastěji se sociolektismy v analyzovaném prostředí tvoří derivací sufixální. Nejfrekventovanějšími příponou je *-ák* (např. *fírák, kovboják, podbřišák*). Další častý způsob tvoření zastává přenesení významu (např. *hruška, klabonos, žiletka*). Naopak nejméně častým způsobem tvoření jezdeckého sociolektu je připodobnění. Tímto postupem vznikla v našem sběru pouze tři slangová hesla, a to *drbanec, jádro* a *trhanec*.

Nejpočetnější slovní druh zastupují substantiva (celkem 290) vyjadřující názvy koní (např. *dostihák, plňas*), názvy osob (např. *futrák, legínkář*), názvy nástrojů a prostředků (např. *cajk, cígle*), místní názvy (např. *futrovna, kryťák*), názvy dějů (např. *doškování, kroskántry*), názvy částí těla koně (např. *kaštánek, klabonos*), skupinu

ostatních názvů (např. *hubertka, koblížek*). Méně výrazně jsou zastoupeny sociolektismy realizované adjektivem (např. *nadupanej, načatý*).

Nejvýraznější sémantickou skupinu představují názvy koní spolu s názvy nástrojů a prostředků, které uživatelé jezdeckého slangu používají v každodenní komunikaci. Názvy koní obsahují plemena koní (např. *arabák, čtětčko*), sociolektismy vzniklé na základě zbarvení koní (např. *falb, myšák, strakáč*) a dalších charakteristických rysů, např. příslušnost ke sportovní disciplíně (např. *čtvrkař, dostihák, parkurák*), postavení koně ve stádě (např. *vodič*) či pojmenování na základě vzhledu koně (*žebrák, hajtra*). V názvech nástrojů a prostředků se vyskytly potřeby využívané jezdci (např. *kýbl, rajtky*), náčiní potřebné pro práci s koněm (např. *pajč, tágo*) či postroje na koně (např. *blajdeka, cígle*). Z dalších názvů jsme zaznamenali názvy místní (např. *futrovna, koral*), názvy osob (např. *kovboják, legínkář*), názvy částí těla koně (např. *klabonos, podkolenka*) a pojmenování zařazená do skupiny ostatní názvy (např. *Hubert, koblížek*).

Z významových vztahů jsme ve sběru určovali synonymii a homonymii. Jako nejpočetnější synonymní řada se objevily frazeologismy *Dej mu tam botu, Nakopni ho, Nalož mu, Napal ho, železem do slabin*. Méně častá homonymie se vyskytla pouze 3x. Jako příklad uvádíme heslo *australák*, jež označuje jak jezdecký klobouk australského typu, tak jezdecký kabát australského typu.

Z mimojazykových aspektů jsme se věnovali určování frekvence užití sociolektismů. Jak již bylo zmíněno výše, frekvenci jsme určovali pouze u výrazů, jež respondenti označili za aktivně užívané. Při analýze dotazníků jsme se setkali s hesly, jejichž význam většina respondentů zná, dané slovo však nikdo z nich již neužívá. (např. *pošťák, štajgepysk*). Z dotazníkového šetření vyplývá, že starší přejaté výrazy (především z němčiny) se dnes používají jen z části (např. *hopkentre, štajgrpysk*).¹³³

Po analýze získaného vzorku slangových pojmenování můžeme potvrdit, že zájmová mluva rekreačního jezdeckví je velmi živá a lze předpokládat další její rychlý vývoj. Živost jezdeckého sociolektu lze potvrdit zaznamenáním dalších více jak 200 sociolektismů v našem sběru během 1,5 roku. Uvědomujeme si však,

---

¹³³ viz kap. 4.1.2.2.2

že k zaznamenání velkého počtu sociolektismů mohla přispět nově užitá dotazníková metoda.

Přítomnost slangových pojmenování v časopisech a beletristické literatuře potvrzuje pronikání jezdeckého sociolektu i do oficiálních textů. I přesto je sociolekt v těchto textech stále chápán jako součást nespisovného jazyka; o takto chápaném užití v literatuře svědčí často i přítomnost uvozovek.

Předpokládaný další vývoj jezdeckého sociolektu spatřujeme na základě provedené analýzy (zjišťování frekvence užití sociolektismů) v zanikání některých starších přejatých slov a dále předpokládáme vznik nových sociolektismů v souvislosti s výrobou nových nástrojů a pomůcek.

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BÁNIOVÁ, T. *Slang v „koňském“ prostředí*. Plzeň. 2011. 52 s. Bakalářská práce na Pedagogické fakultě Západočeské univerzity na katedře českého jazyka. Vedoucí bakalářské práce PaDr. Helena Chýlová.

BAYLEYOVÁ, L. *Práce ze země*. 1. vyd. Praha: Metafora, spol. s. r. o.. 2006.

BIRDOVÁ, J. *Chov koní přirozeným způsobem*. 1. vyd. Praha: Slovart, s. r. o.. 2004.

BOGOCZOVÁ, I. *Textová opora ke studiu mluveného českého jazyka a dialektologie*. 1. vyd. Ostrava: Ostravská univerzita v Ostravě. 2009.

ČECHOVÁ, M. *Čeština – řeč a jazyk*. 3. rozš. vyd. Praha: SPN. 2012.

ČECHOVÁ, M. *Současná česká stylistika*. 1.vyd. Praha: ISV nakladatelství. 2003.

DEJMEK, B. Diferenciace slangu a jeho postavení v běžně mluveném jazyce. In: *Sborník přednášek ze IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9. – 12. února 1988*. (1). Plzeň: Pedagogická fakulta v Plzni. 1989.

HAUSER, P. *Nauka o slovní zásobě*. 2.vyd. Praha: Státní pedagogické nakladatelství. 1986.

HUBÁČEK, J. *Čeština pro učitele*. 2.vyd. Český Těšín: Vade mecum, s. r. o.. 1998.

HUBÁČEK, J. K současnému stavu zkoumání sociolektů. In: *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu*. 1.vyd. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni. 2008.

HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*. 1.vyd. Ostrava: Profil. 1988.

HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*. 2.vyd. Ostrava: Profil. 1981.

HUBÁČEK, J. *Výběrový slovník českých slangů*. 1.vyd. Ostrava: Ostravská univerzita. Filozofická fakulta. 2003

HUGO, J. *Slovník nespisovné češtiny*. 3. rozš. vyd. Praha: Maxdorf. 2009.

CHÝLOVÁ, H. K expresivitě ve slangu. In: *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu v Plzni ve dnech 26. – 27. února 2008*. 1.vyd. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni. 2008.

JAKLOVÁ, A. Argot na začátku století a dnes. In: *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15. – 16. září 1998*. 1. vyd. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni. 1998.

JELÍNEK, A. *Dostihová čítanka*. 1.vyd. Praha: Mladá fronta. 1991.

KANIA, S. O polskim słownictwie jeździeckim. In: *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7. – 9. února 1995*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. Pedagogická fakulta. 1995.

KAPITZKE, G. *Kůň od A do Z*. 1.vyd. Praha: Brázda, s. r. o. 2008.

KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, v České republice a ve Slovenské republice v létech 1920-1996*. 1.vyd. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. 1997.

KOL. *Encyklopedický slovník češtiny*. 1.vyd. Praha: Lidové noviny. 2002.

KOL. *Nový akademický slovník cizích slov*. 1.vyd. Praha: Academia. 2005.

KOL. *Příruční mluvnice češtiny*. 2.vyd. Praha: Lidové noviny. 1996.

KOL. *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. 3.vyd. Praha: Academia. 2007.

KOL. *Současná stylistika*. 1.vyd. Praha: Lidové noviny. 2008.

MAHLER, Z. ML. *Pocta koním*. 1. vyd. Praha: Jan KRIGL, nakladatelství. 2009.

MINÁŘOVÁ, E. Slang a oficiálnost komunikace. In: *Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu v Plzni ve dnech 26. – 27. února 2008*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni. 2008.

NEKVAPIL, J. Některé sociolingvistické aspekty výzkumu slangu. In: *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu konané v Plzni 24. - 27. ledna 1984*. Plzeň: Pedagogická fakulta ZČU v Plzni. 1984.

ODALOŠ, P. Slang a argot v 20. A 21. století. In: *Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 25. září 2003*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. Pedagogická fakulta. 2005.

OUŘEDNÍK, P. *Šmírbuch jazyka českého*. 3. rozš. vyd. Praha: Paseka. 2005.

SUK, J. O sbírání a studiu slangu v praxi. In: *Současný český jazyk*. 1.vyd. Praha: Karolinum. 1999.

VONDRÁČEK, M. Funkční diferenciac slangu a profesní mluvy. In: *Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu v Plzni 24. – 25. Září 2003*. Plzeň: Západočeská univerzita v Plzni. Pedagogická fakulta. 2005.

Časopisy

KOL. *Jezdectví*. Praha: K4KPublishing. 1/2010-12/2012.

KOL. *Svět koní*. Praha: Minerva CZ, s. r. o. 1/2008, 8/2009, 9/2009, 1/2010, 9/2010, 8/2012, 10/2012.

Elektronický zdroj

Equichannel [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <<http://www.equichannel.cz/>>.

Koňský slovník [online]. [cit. 2013-01-20]. Dostupné z: <<http://www.koniny.ic.cz/>>.

Naše řeč [online]. 1989. roč. 72, č. 2 [cit. 2013-03-20]. Dostupné z: <<http://nase-rec.ujc.cas.cz/>>.

Ústřední evidence koní ČR [online]. [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <<http://www.uek.cz/>>.

8 RESÜMEE

Diese Arbeit untersucht den Soziolekt des Reitsports. In der Arbeit benutzen wir Termin Soziolekt als übergeordneter Begriff für Slang, Argot und Rotwelsch. In der Arbeit bemüht man sich die gegenwärtige Situation des Interessen(Reit)slangs zu erfassen. Das Ziel dieser Diplomarbeit ist Sammeln und Analyse genügendes

In dem theoretischen Teil definieren wir die Grenze zwischen den professionellen Slang und den Interessenslang. Die Grenze zwischen beiden Begriffen finden wir sehr frei. In dem praktischen Teil analysieren wir die Slangbegriffe aus der Sicht der sprachlichen Charakteristik, der Einräumung zur semantischen Gruppen und der Bildungsweise. Insgesamt haben wir 443 von Slangmerkwörter erwerben.

Die Slangbegriffe unterscheiden wir nach der Quelle, nach der Expressivität und nach der Einräumung zu den interslangartigen Begriffen. Die mit der Hörmethode erworbenen Slangwörter vergleichen wir mit der Fachliteratur. In der Arbeit haben wir Häufigkeit der Verwendung den Begriffen untergesucht.

Wir haben eine sehr freie Grenze zwischen den professionellen Reitslang und den Interessen(Reit)slang festgestellt. Die Slangwörter werden am häufigsten als Bezeichnungen von Pferden im Substantiv mit dem Suffix -ák realisiert.

9 PŘÍLOHY

PŘÍLOHA Č. 1:

Seznam zkratk

B - vlastní sběr poslechovou metodou

Č - excerpce Dostihové čítanky

expr. - výraz expresivní

f. - femininum

fr. – frazeologismus

frekv. – frekventované heslové slovo

H - excerpce J. Hubáčka z Výběrového slovníku českých slangů

I - excerpce internetového slovníku Koňský slovník

J - excerpce časopisu Jezdectví z čísel 1/2010-12/2010

m. – maskulinum

mf. – méně frekventované heslové slovo

metaf. – metafora

meton. – metonymie

N – excerpce časopisu Naše řeč

ned. - nedokonavý vid

neskl. - nesklonné

n. – neutrum

oj. – ojediněle užívané heslové slovo

S - excerpce časopisu Svět koní z čísel 1/2008, 8/2009, 9/2009, 1/2010 a 9/2010.

vf. – vysoce frekventované heslové slovo

PŘÍLOHA Č. 2:

Výzkum jezdeckého slangu – dotazník

Základní údaje:

Pohlaví: muž   žena

Rok narození:

Vzdělání:

Místo bydliště:

Jezdectví se věnuji: rekreačně   profesionálně

Postup při vyplňování dotazníku:

1) Zaškrtněte, který výraz znáte (Z), který používáte (P) a který považujete za expresivní (E).
(expresivita = citový vztah; citové zaujetí mluvčího vyjádřené různými jazykovými prostředky, např. něco označujeme hanlivě)

2) Napište další slangové výrazy, které znáte a používáte.

Z	P	E		Z	P	E	
☐	☐	☐	andalusák	☐	☐	☐	být na boso
☐	☐	☐	arab	☐	☐	☐	cajk
☐	☐	☐	arabák	☐	☐	☐	caplcentre
☐	☐	☐	bachovat	☐	☐	☐	cígle
☐	☐	☐	beránek	☐	☐	☐	cvalák
☐	☐	☐	běžet piánko	☐	☐	☐	čapsy
☐	☐	☐	bidýlko	☐	☐	☐	čétéčko
☐	☐	☐	blajdeka	☐	☐	☐	čisté nohy
☐	☐	☐	blembák	☐	☐	☐	čtvrkař
☐	☐	☐	blikačky	☐	☐	☐	děčko
☐	☐	☐	braun	☐	☐	☐	dělat koniny
☐	☐	☐	brechovat	☐	☐	☐	dostihák
☐	☐	☐	brnkačky	☐	☐	☐	doškování

Z P E

- drezúrák
- fajfka
- falb, falba
- falbok
- festle,
- fírák
- folblút
- frísák
- frísan
- frišák
- fuks, fuksa
- futr
- futrák
- futráž
- futrmajstr
- futrovat
- futrovna
- galopáda
- galup
- gančák
- gašas
- grošák
- gútaje
- hajtra
- halblút
- halfra

Z P E

- halftra
- hanoverák
- házet kozla
- házlerin
- hecpajč
- hezbajč
- hopkentre
- hruška
- hřebčák
- hubert
- hubertka
- huculák
- chlaďák
- chlaďas
- chodit na kouli
- íbrkurt
- jádro
- ject po kopytě
- jelen
- jezdčk
- jezdit anglii
- jezdit western
- jít do ruky
- jít hlava nehlava
- jít ke koni
- jít po pleci

Z	P	E	
☐	☐	☐	jít přes záda
☐	☐	☐	jít s hubou
☐	☐	☐	jít si lážoplážo
☐	☐	☐	kalup
☐	☐	☐	kamaše
☐	☐	☐	kaštánek
☐	☐	☐	kavalkáda
☐	☐	☐	kentr
☐	☐	☐	kentre
☐	☐	☐	kentrovat
☐	☐	☐	klabonos
☐	☐	☐	klacek
☐	☐	☐	klacek
☐	☐	☐	kladrubák
☐	☐	☐	koblížek
☐	☐	☐	kolotoč
☐	☐	☐	koňák
☐	☐	☐	koněbus
☐	☐	☐	kopyťák
☐	☐	☐	kousanec
☐	☐	☐	kovboják
☐	☐	☐	kozlovat
☐	☐	☐	královská kobyla
☐	☐	☐	kroskántry
☐	☐	☐	kryťák
☐	☐	☐	křižovatka

Z	P	E	
☐	☐	☐	kšíry
☐	☐	☐	kurt
☐	☐	☐	kurtovat
☐	☐	☐	kýbl
☐	☐	☐	kyselý
☐	☐	☐	labutí krk
☐	☐	☐	legínkář
☐	☐	☐	lídr
☐	☐	☐	mač
☐	☐	☐	mazák
☐	☐	☐	méblák
☐	☐	☐	merčit
☐	☐	☐	místovat
☐	☐	☐	mrtvá váha
☐	☐	☐	myšák
☐	☐	☐	nacámovat
☐	☐	☐	nacpaný
☐	☐	☐	načatý
☐	☐	☐	nadupaný
☐	☐	☐	nafrišovaný
☐	☐	☐	nákrčák
☐	☐	☐	našlápnutý
☐	☐	☐	nedělní nemoc
☐	☐	☐	nugetka
☐	☐	☐	obročník
☐	☐	☐	odpocovačka

Z	P	E	
☐	☐	☐	okšírovat koně
☐	☐	☐	oliva
☐	☐	☐	pajč
☐	☐	☐	parelka
☐	☐	☐	parkurák
☐	☐	☐	pastelky
☐	☐	☐	pepiniér
☐	☐	☐	pérka
☐	☐	☐	piaf, piafa
☐	☐	☐	pígl
☐	☐	☐	píglerin
☐	☐	☐	piglovat
☐	☐	☐	píchat
☐	☐	☐	píchat
☐	☐	☐	platák
☐	☐	☐	plná huba
☐	☐	☐	plňas
☐	☐	☐	pobrat koně
☐	☐	☐	podkolenka
☐	☐	☐	podkovák
☐	☐	☐	polokrevák
☐	☐	☐	ponožka
☐	☐	☐	poprsák
☐	☐	☐	pošťák
☐	☐	☐	prasknout
☐	☐	☐	probekentr

Z	P	E	
☐	☐	☐	provozák
☐	☐	☐	prubikentre
☐	☐	☐	prubíř
☐	☐	☐	prubištont
☐	☐	☐	prubovat
☐	☐	☐	přelíznout
☐	☐	☐	převalák
☐	☐	☐	připouštět
☐	☐	☐	pucajk
☐	☐	☐	pulér
☐	☐	☐	pulování
☐	☐	☐	púlovat
☐	☐	☐	punčocha
☐	☐	☐	punčoška
☐	☐	☐	pušťák
☐	☐	☐	rajbovat
☐	☐	☐	rajták
☐	☐	☐	rajtfleky
☐	☐	☐	rajtky
☐	☐	☐	rajtovat
☐	☐	☐	rajtštok
☐	☐	☐	rap
☐	☐	☐	rašple
☐	☐	☐	rašplovat
☐	☐	☐	renfleky
☐	☐	☐	rozejít se

Z	P	E		Z	P	E	
☐	☐	☐	rúcat	☐	☐	☐	štičí hlava
☐	☐	☐	rupnout	☐	☐	☐	štont
☐	☐	☐	sedlovna	☐	☐	☐	štorna
☐	☐	☐	schovat se za otěž	☐	☐	☐	štráfkamaše
☐	☐	☐	skočné	☐	☐	☐	štrajcpán
☐	☐	☐	sněhulák	☐	☐	☐	štrejcháčky
☐	☐	☐	soumař	☐	☐	☐	štruple
☐	☐	☐	stájník	☐	☐	☐	štycování
☐	☐	☐	stájovka	☐	☐	☐	štycovat
☐	☐	☐	stání	☐	☐	☐	štýt
☐	☐	☐	stát	☐	☐	☐	švamovat
☐	☐	☐	stát na uších	☐	☐	☐	švicka
☐	☐	☐	stavět svíce	☐	☐	☐	švicovat
☐	☐	☐	stíhání	☐	☐	☐	švunk
☐	☐	☐	stíhavka	☐	☐	☐	tágo
☐	☐	☐	strakáč	☐	☐	☐	teplokrevák
☐	☐	☐	strouhavky	☐	☐	☐	trap
☐	☐	☐	sváteční nemoc	☐	☐	☐	trapák
☐	☐	☐	šejtrok	☐	☐	☐	trapování
☐	☐	☐	šiml	☐	☐	☐	trapovat
☐	☐	☐	škubanec	☐	☐	☐	trdlíce
☐	☐	☐	šlaufcígl	☐	☐	☐	trenza
☐	☐	☐	šlic	☐	☐	☐	trhanec
☐	☐	☐	špízovat	☐	☐	☐	tvarohové nohy
☐	☐	☐	Štajgepysk	☐	☐	☐	vazák
☐	☐	☐	štajgrpysk	☐	☐	☐	viset koni na pysku

Z P E

- vištuch
- vodič
- vyhazovák
- vyjetí bičem
- vyjetí rukama
- vykousat se do hrudníku
- vystoupit z vozejku
- vyštuchl
- vytahovat se
- vzít ruku

Z P E

- vzít to trapem
- zápinky
- zkoušení klisen
- zvony
- žebrák
- žebříňák
- žíla
- žiletka
- žrádelník

